

Informe de l'estat de l'Educació Social a Catalunya

ceesc

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

PRESENTACIÓ

El present informe és fruit de la voluntat de la Junta de Govern del CEESC d'actualitzar la lectura de la realitat de la professió a Catalunya, amb la perspectiva del proper 20è aniversari de l'existència del Col·legi.

Després de prop de 20 anys, la realitat que ens envolta i, en conseqüència, la de les persones que es dediquen a l'educació social, ha patit canvis i, més enllà del que intuïtivament es pugui percebre al respecte, ens ha semblat pertinent fer un exercici de recerca de dades (tant objectives com subjectives). Amb les dades que hem estat capaços de recopilar, ens atrevim a oferir una lectura de quina és la nostra realitat. Una “foto fixa” de quin és l'estat de l'educació social a dia d'avui, però amb la humilitat a què ens obliga la limitació de la recerca. Som conscients que, a més d'una major universalitat en l'estudi, hi hauria altres elements que seria d'interès poder analitzar.

La base d'aquest informe, amb dades fonamentalment corresponents a l'any 2014, la constitueix una enquesta oberta, realitzada entre el 5 de maig i el 5 de juny de 2015, i a la qual van respondre 846 educadores i educadors socials. Tot i que es van cercar diverses vies per fer pública la realització de l'esmentada enquesta, la majoria de les respostes corresponen a persones col·legiades (90,1%).

Hem cercat també altres complicitats i informacions, tant personals com institucionals, per enriquir la lectura d'aquesta realitat. A totes elles volem retre el nostre agraïment, de la mateixa manera que als qui van dedicar uns minuts del seu temps a respondre les preguntes de l'enquesta.

El coneixement que ens genera aquest Informe és de gran utilitat per continuar treballant en favor de l'optimització de la intervenció professional i, de retruc, en una millor tasca en favor del treball amb el conjunt de les persones a les quals ens dediquem.

Confiam que les dades que us presentem a continuació seran d'interès i suport al conjunt de la professió i a tots aquells agents que en són propers i, fins i tot, potser siguin inspiradores per a noves i més intensives investigacions, ja sigui des de l'àmbit universitari com del professional o l'associatiu. Si és així, el CEESC es posarà a disposició per cooperar en una tasca que valorem que hauria de ser continuada i de creixement exponencial.

#InformeES

“Foto fixa” de l'estat de l'Educació Social al 2014.

La base d'aquest informe és una enquesta oberta, realitzada entre el 5 de maig i el 5 de juny de 2015, i a la que vam respondre 846 educadors/ores socials.

1. ELS PROFESSIONALS DE L'EDUCACIÓ SOCIAL

Retrat del col·legiat tipus

Si atenem als resultats de l'enquesta, el professional de l'educació social tipus és:

Una dona, diplomada en educació social, nascuda entre els anys 1980 i 1984, que treballa a la província de Barcelona, en Serveis Socials Bàsics, a temps complet i amb un contracte indefinit, i amb més de 4 anys de dedicació a la professió.

Aquestes dades coincideixen plenament amb les que obtenim analitzant el conjunt de persones col·legiades, excepte en la mitjana d'edat que, en aquest cas, és lleugerament més elevada, tot i que el temps de dedicació a la professió es manté molt similar.

La Núria Ferrer, un exemple d'aquest retrat típic que ens representa:

Tot va començar en un dinar familiar a Perafita (Lluçanès), quan amb les meves cosines i la meva germana ens divertíem pensant què seria jo de gran. Durant la conversa van dir: “tu hauries de fer alguna cosa relacionada amb els temes socials” (suposo que devia ser perquè estava fent voluntariat) i, a partir d'aquell moment, es va desencadenar tota la meva vida formativa i professional.

La meva il·lusió era anar a viure a Girona i és allà on vaig estudiar Educació Social i, posteriorment, Pedagogia. Gràcies a fer les pràctiques a Vic vaig començar a treballar com a educadora a Serveis Socials de l'Ajuntament i, un cop vaig aprovar les oposicions, vaig continuar estudiant un màster i, actualment, estic cursant el doctorat. Paral·lelament, he estat vinculada al CEESC de diferents maneres: formant part d'un grup de treball a Osona, sent membre de la Junta de Govern o col·laborant als Quaderns d'Educació Social.

Per tant, des de fa 11 anys estic col·laborant en la meva professió des del camp laboral (a l'Ajuntament), professional (al CEESC) i, ara, el meu objectiu de futur és participar en la creació de coneixement acabant la tesi doctoral. D'aquesta manera, m'agrada pensar que col·laboro en el futur de l'acció social des de diferents àmbits, ja que depèn de cada un de nosaltres que el camp social evolucioni, es posicioni i s'adapti al futur que es preveu incert i complex, però, alhora, ple de possibilitats que està a les nostres mans fer-les realitat.

*Núria Ferrer i Santanach
Educadora social i pedagoga*

Les fonts d'aquest apartat d'anàlisi

La majoria de les dades estan extretes de l'Enquesta de l'Informe de l'Estat de l'Educació Social a Catalunya.

Per mostrar-vos les dades que no en surten, trobareu marcat el document de referència:

- ① Baròmetre de l'Ocupació del Tercer Sector Social de Catalunya: 2015
- ② Universitat i treball a Catalunya 2014: estudi de la inserció laboral de la població titulada de les universitats catalanes

Veure documents de referència a la pàgina 68.

1.1.Dades personals

Gènere

El 74,9% som dones.

Promoció universitària 2010: 84,66% dones. ²

Professió molt feminitzada, també en el conjunt del Tercer Sector ¹; on el percentatge és: Dones 71%.

La feminització és creixent en números absoluts. Segons la base de dades del CEESC el 69,25% de les persones col·legiades són dones, però aquest percentatge inferior és motivat per la presència d'homes habilitats, que suposa el 79,8% de tots els col·legiats.

Franja majoritària d'any de naixement

El 19,6% vam néixer entre el 1980 i el 1984.

En el conjunt del Tercer Sector, també el 30% contractats tenen entre 26 i 35 anys (la franja majoritària). ¹

Aquesta dada contrasta amb les dades de les persones col·legiades, més grans de mitjana, essent els anys compresos entre el 1969 i 1965 els majoritaris (19,79%).

Adscripció al territori

El 69,1% som de la província de Barcelona.

Promoció universitària 2010: 66,67% de Barcelona. ②

Aquesta dada contrasta amb les dades de les persones col·legiades, on l'adscripció al territori de Barcelona remunta fins al 75,22%.

Altres territoris, en aquest ordre:

Girona 11,9%

Lleida 9,2%

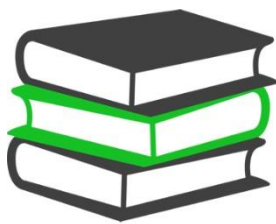
Camp de Tarragona 8,1%

Terres de l'Ebre 3%

Es detecta també un incipient repunt de persones que cerquen sortida laboral fora del territori català, en un percentatge que es manté inferior al 5%.

1.2.Com a professionals amb formació

Nivell màxim de formació actual

La majoria tenim estudis universitaris.

Diplomatura: 63,1%

Llicenciatura: 23,7%

Màsters i postgraus propis: 17,5%

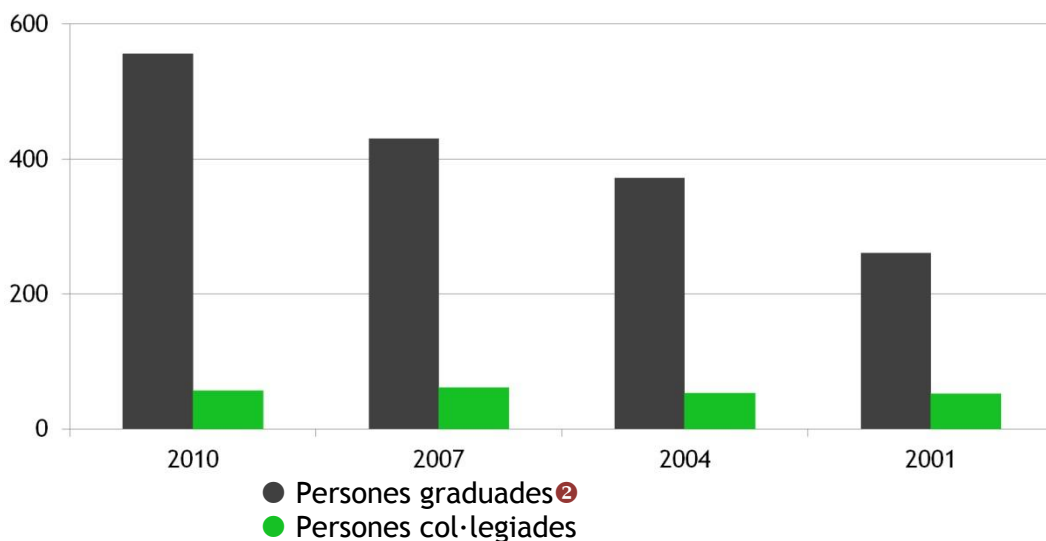
Màster universitari oficial: 11,2%

Grau: 11,5%

En el conjunt de les persones contractades en el Tercer Sector, el 39% manifesta tenir estudis universitaris. ①

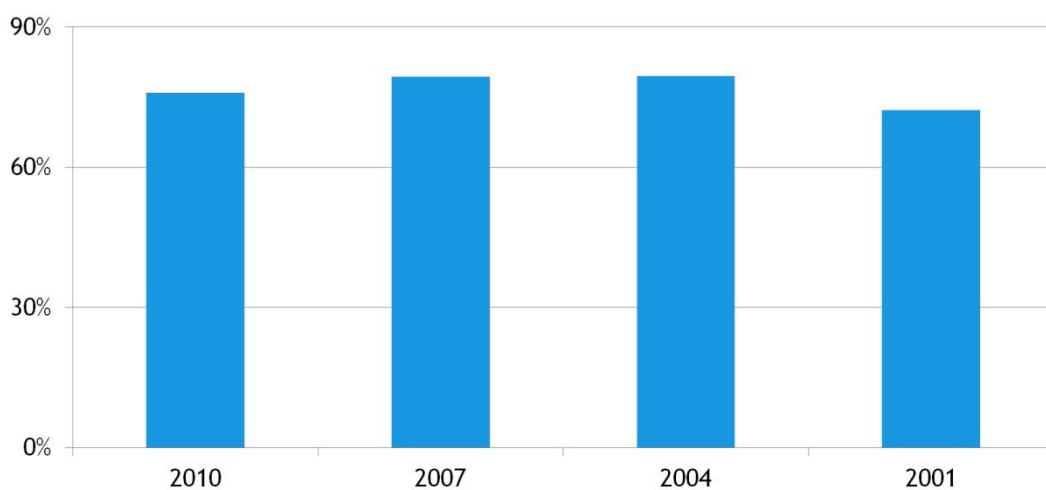

Persones graduades i col·legiades segons promocions

Es constata un augment progressiu del número de persones que accedeixen a la titulació en Educació Social (que no es tradueix en una posterior col·legiació).

Les persones titulades repetirien la carrera? 📉

Vies d'accés a la formació universitària

Es constata una creixent puixança de l'accés a la formació universitària a partir de formació professional o de cicles formatius de grau superior a través dels anys.

Segons dades facilitades per la Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili, aquesta via suposa a l'entorn del 60% dels casos, molt per davant de les PAAU que se situen en segon lloc (25%).

Formació permanent no homologada

El **70,3%** seguim fent formació permanent no homologada.

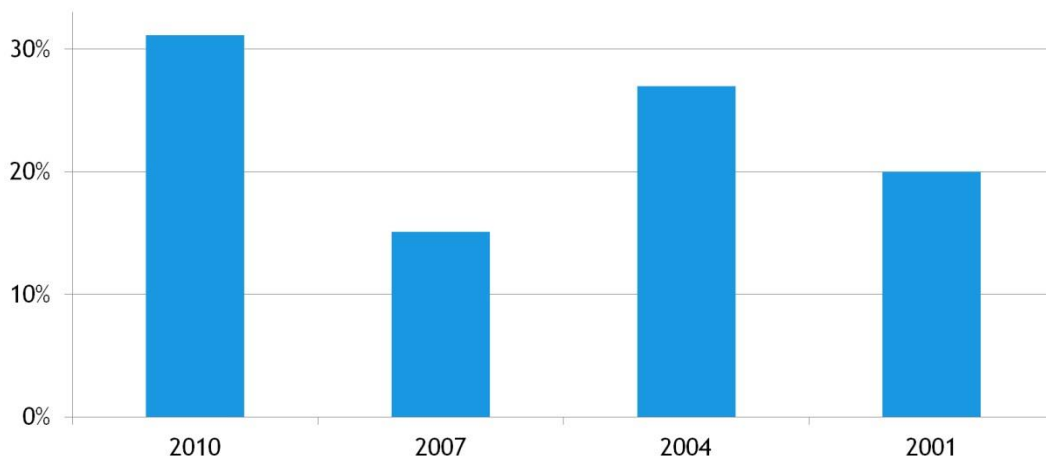
A través d'entitats socials 48,4% (majoritària).
Col·legis professionals 20,9%.

Els col·legis professionals no són la principal via d'actualització professional, tot i que el percentatge de persones no col·legiades que va participar en els cursos proposats pel CEESC va ser del 63% l'any 2014, i la valoració dels participants va superar els 4 punts sobre 5 en tots els ítems considerats.

Formació de 4t cicle

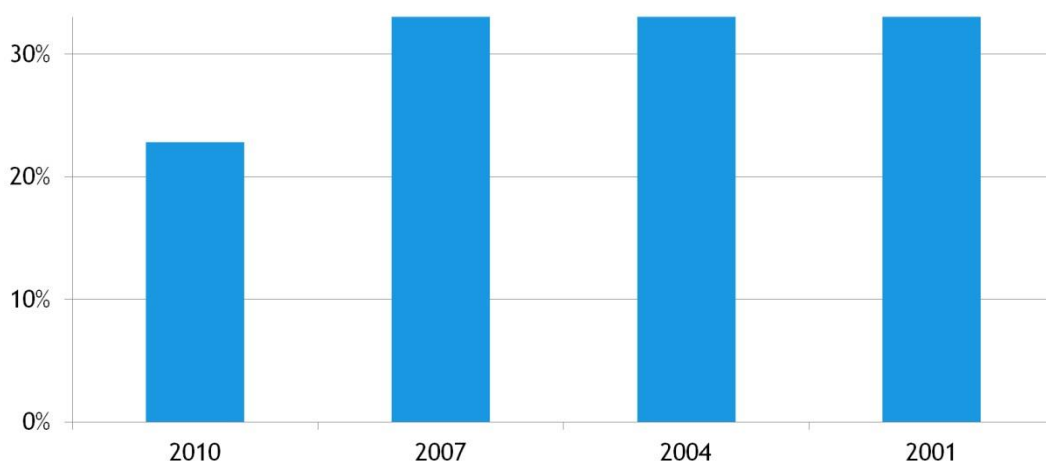
Els darrers anys ha crescut el número de persones que manifesten que no continuaran estudiant en obtenir el títol d'Educació Social. 2

La continuïtat dels estudis en forma de postgrau o màster es manté a l'entorn del 30% d'uns anys ençà, mentre que els doctorats en cap promoció arriben a l'1,5% (el 2010: 0,29%).

Resulta una dada curiosa la baixada de la voluntat de continuar els estudis en la mateixa universitat on s'ha cursat la carrera:

2

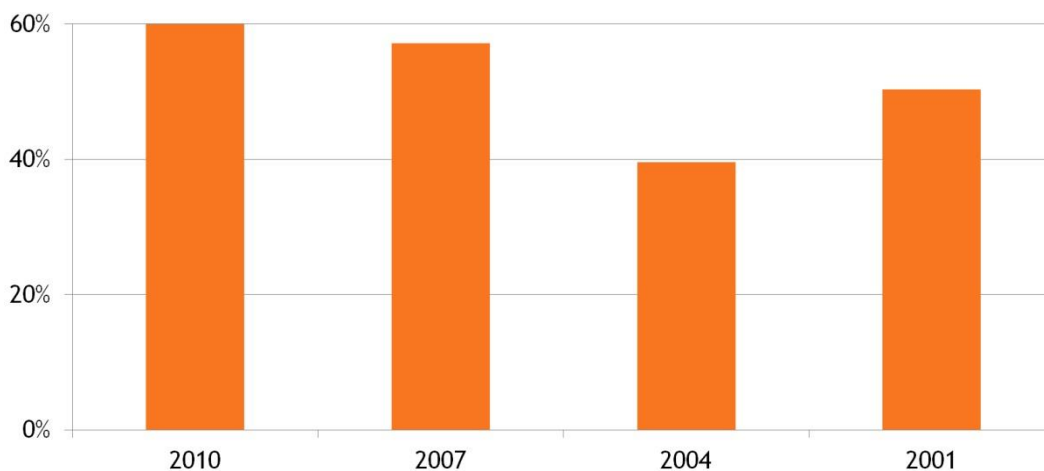

1.3. Transició al món laboral

Treballem en temes relacionats amb els estudis mentre estudiem (ja sigui a temps complet o a temps parcial)

Augmenta el número de persones que treballen en temes relacionats amb la professió mentre n'estudien la carrera.

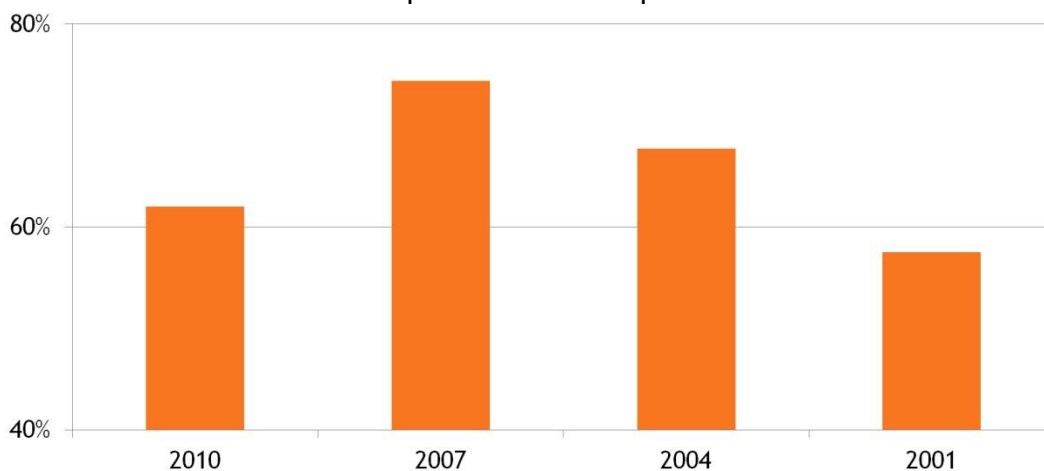
També el número de persones que demanen l'adscripció com a "amics del CEESC" creix exponencialment a partir de l'any 2011 (un creixement superior al 300% respecte a l'any anterior), i podem suposar que es tracta de persones exercents en procés de completar la seva formació. ②

Exigència de la titulació específica per al desenvolupament de l'ocupació actual

No sempre s'exigeix la titulació per accedir a un lloc de treball.

Necessitat presentar el títol per accedir a la feina: 2

És notable que només en un 62% dels casos es requereixi la titulació corresponent per a l'exercici de la professió. Podria deduir-se que signifiqui una contractació en categories professionals de nivell inferior o, potser també en algun cas, en càrrecs de responsabilitat més genèrics.

Factors de contractació

Tots en constant creixement al llarg dels anys i per aquest ordre:

1. Habilitats socials i personalitat
2. Capacitat de treballar en grup
3. Capacitat de gestió i planificació
4. Formació global universitària

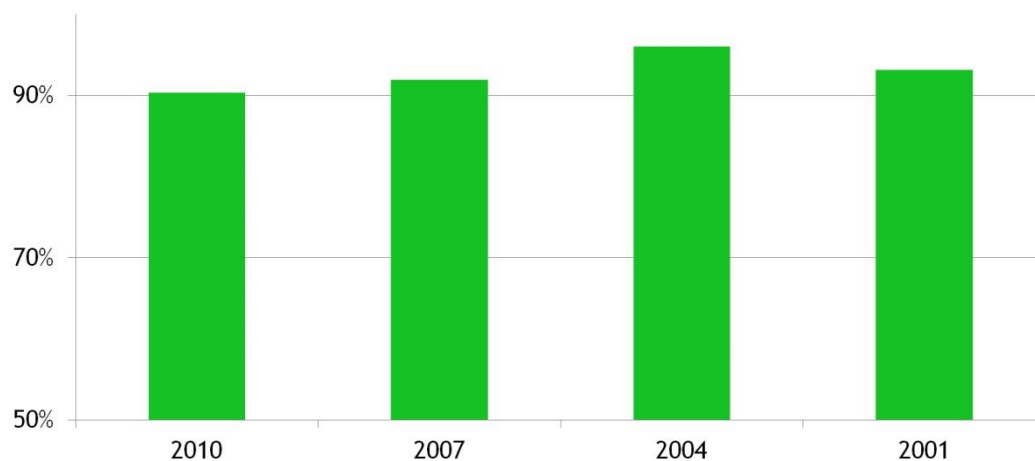

1.4.Ocupació

Grau d'ocupació

Hem treballat d'ES el 2014 el 92%
En el cas de persones col·legiades, el 97%

Els percentatges són molt semblants en el cas de les persones recentment titulades ②:

Es reflecteix un lleuger augment els darrers anys del número de professionals aturats, que també es palesa entre aquells que disposen d'experiència, però contradiu la percepció que la manca d'experiència sigui una especial dificultat per accedir a un lloc de treball.

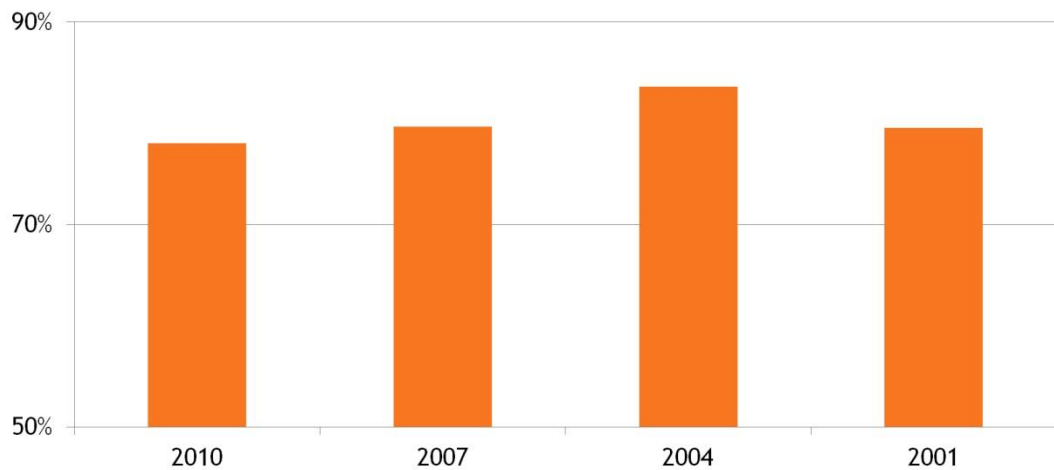
Aquesta realitat s'allunya del que apunta el conjunt del Tercer Sector: ①

- Reducció persones contractades d'un 15% (en relació a 2011).
- 47% entitats amb reestructuracions dels equips en motiu de la crisi

Mobilitat laboral

La feina actual no és la primera.

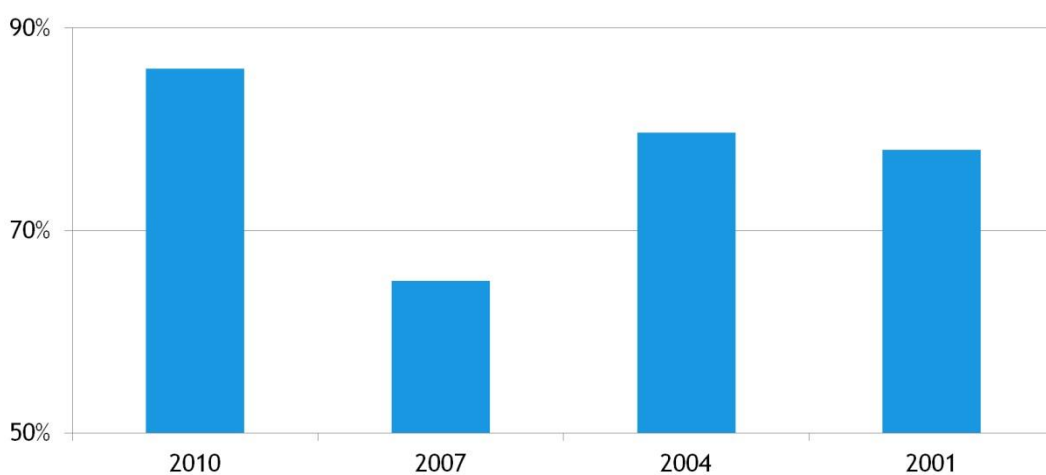
Sembla evident que en la incorporació al mercat laboral, la rotació en la feina és considerablement alta. Ja hem vist també que el número de persones que compatibilitzen el treball i els estudis és creixent, per la qual cosa, presumiblement, l'obtenció de la titulació dona accés a noves oportunitats laborals.

Temps de cerca fins a l'obtenció de la primera feina

Comencem a treballar abans d'acabar els estudis.

Persones que han accedit a la primera feina abans d'acabar la formació universitària o abans dels tres mesos després d'haver-ho fet ②:

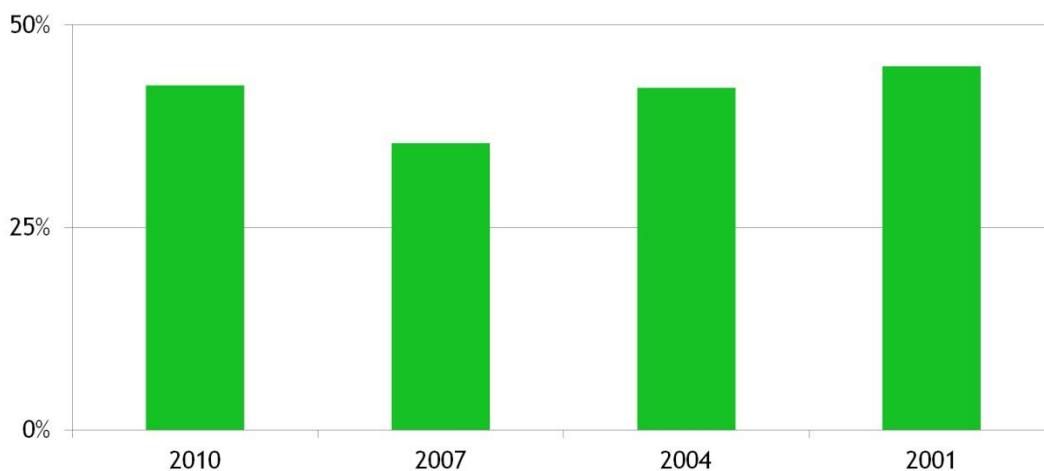

La xifra és molt elevada i contrasta amb l'elevat nombre de manifestacions sobre la dificultat d'accedir al mercat laboral una vegada titulats.

Vies d'accés a la primera feina

Majoritàriament l'accés a la feina es produeix a través de contactes. ②

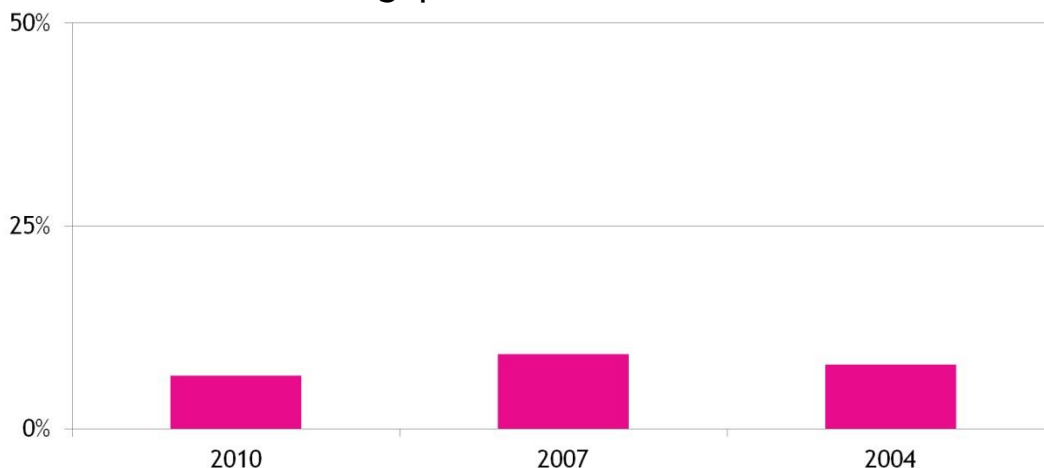

Mentre que els col·legis professionals o altres institucions tenen un pes relativament reduït en aquesta aspecte:

Promoció 2010: 4%
Promoció 2007: 5,61%

Persones aturades que cerquen feina a través del col·legi professional

El número de persones col·legiades que utilitzen el Col·legi per buscar feina és molt baix:

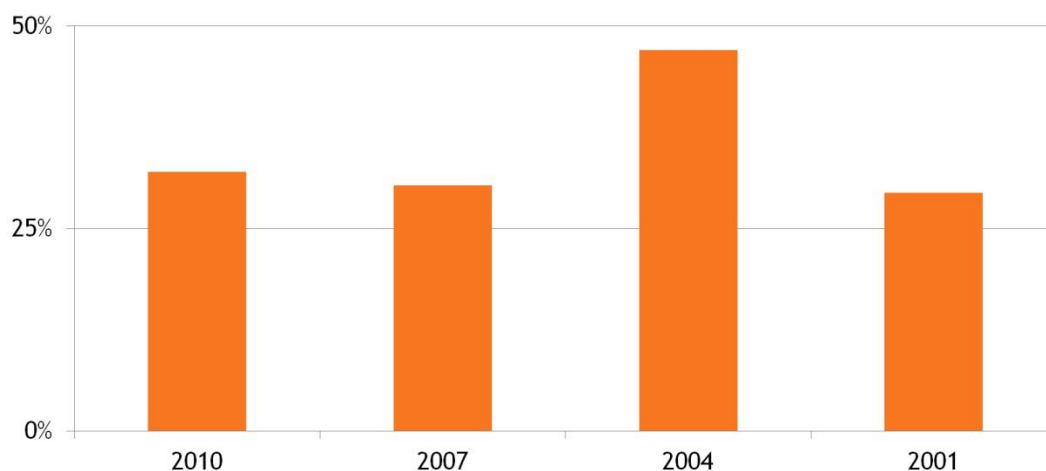

Del total de persones col·legiades, en canvi, el 14% està inscrit a la borsa de treball, de les quals, el 27% està a l'atur i el 31,5% en actiu però a temps parcial.

Replantejament professional

Hi ha un percentatge important de persones no ocupades que expliciten estar inactives. 2

Els darrers anys, també s'ha vist incrementat el número de persones que renuncien a la seva col·legiació manifestant un canvi d'orientació professional:

L'any 2014 van ser un 41% del total de baixes col·legials voluntàries; el 2013, un 36%.

Podem pensar, doncs, que en molts casos l'educació social esdevé una professió "de pas", de durada delimitada en el temps, possiblement pel conjunt de factors d'especial dificultat que s'hi vivencien laboralment i que apuntarem en un altre apartat del present document.

1.5. Especificitats de la dedicació professional

Dedicació a l'educació social

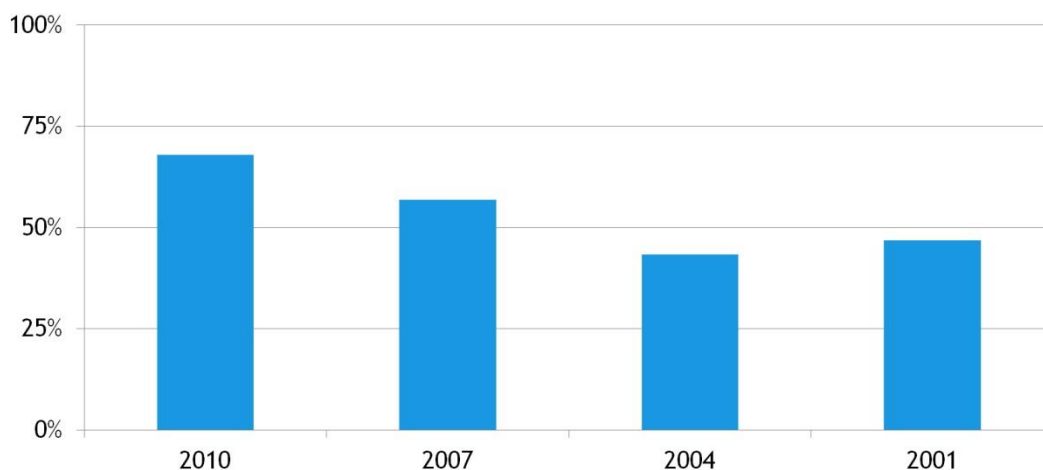

Entre 4 i 10 anys (35,5%)
Entre 11 i 20 anys (29,5%)

Entre les persones col·legiades, el número d'anys de dedicació a la professió majoritari també és el comprès entre els 4 i els 10 anys (30,6%), amb una lleugera diferència entre dones i homes (aquests presenten una temporalitat superior).

Dedicació a l'educació social en la feina actual

El número de persones ocupades amb més de tres anys de dedicació a la mateixa feina és creixent, ² si atenem a les dades de la consulta feta a les persones titulades més recentment:

Un notable creixement de l'estabilitat en l'ocupació de l'educació social que contrasta amb les dades generals del tercer sector: ¹

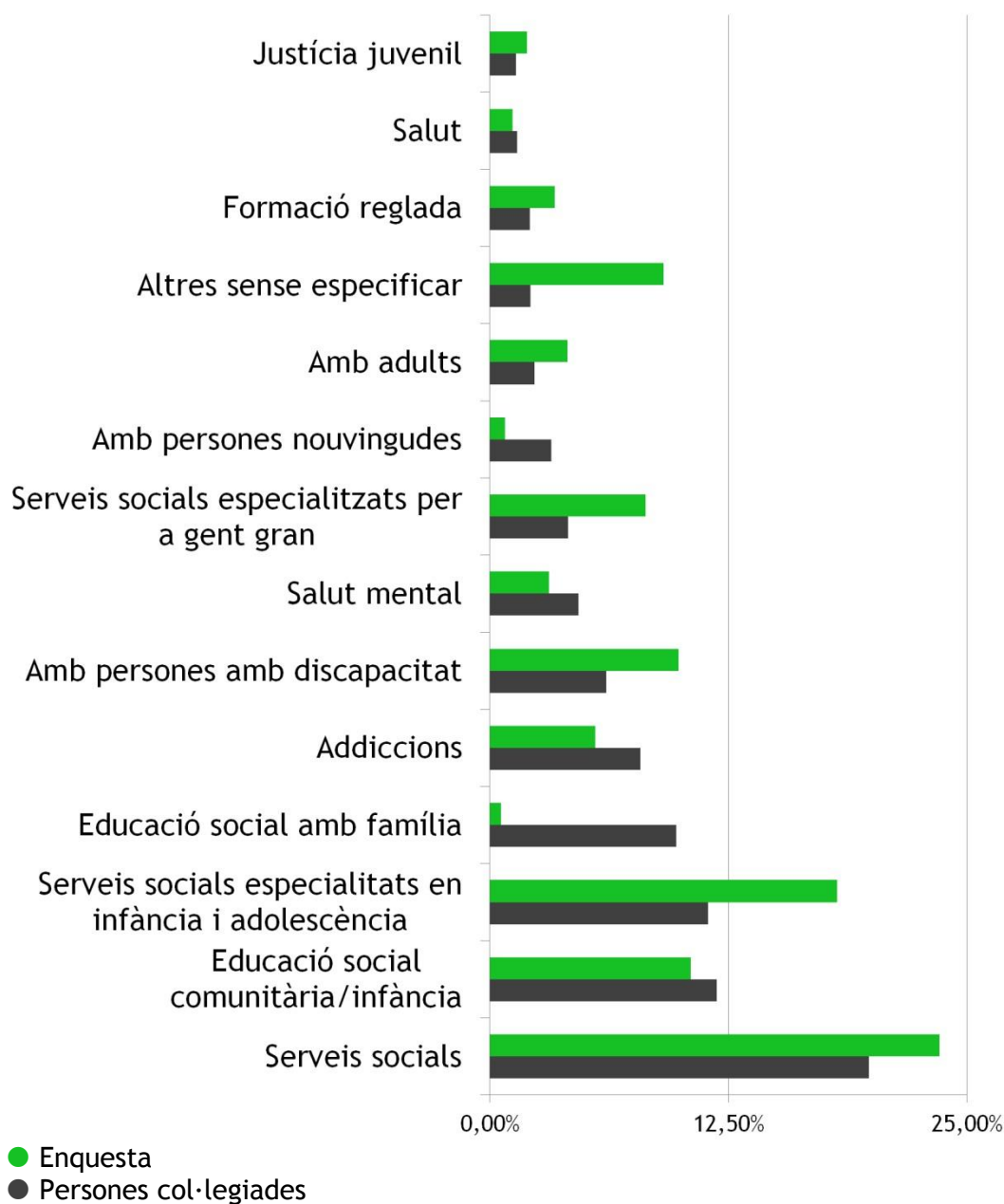
47% menys de 3 anys contractats.
15% entre 3 i 5 anys.
23% entre 6 i 10 anys.

Àmbits en què s'ha treballat al llarg de 2014

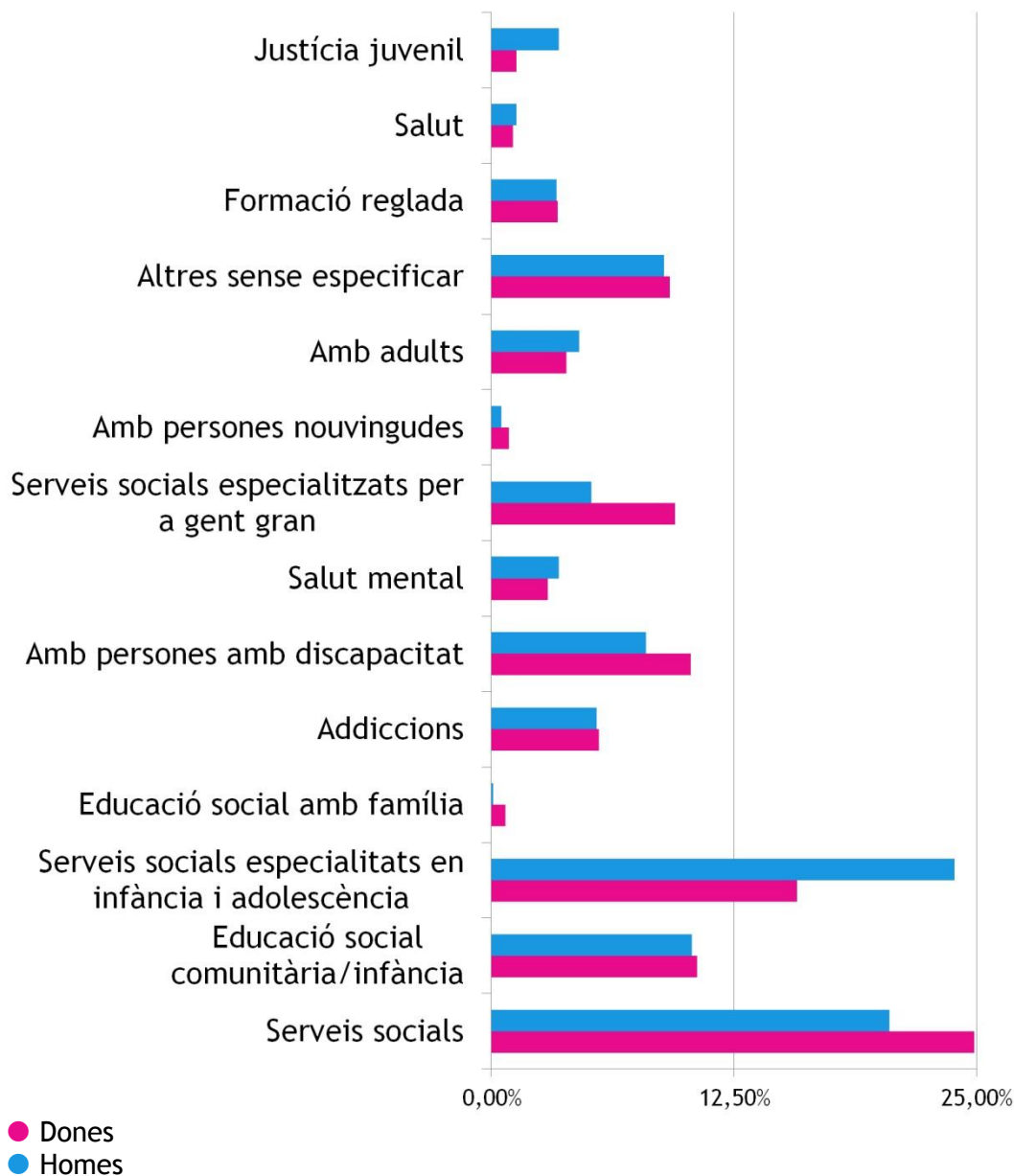
Dispersió d'àmbits d'intervenció i diferències en la seva distribució entre homes i dones

Per ordre quantitatiu, la dedicació als grans àmbit d'intervenció és (comparació amb persones col·legiades):

Aquestes dades les podem diferenciar per sexes pel que fa a les persones col·legiades:

Àmbits específics en què treballen més professionals:

Per ordre quantitatiu, la dedicació als 10 àmbits específics d'intervenció amb més persones són:

<i>Dades enquesta</i>		<i>Dades CEESC</i>
1	Serveis Socials Bàsics	2
2	CRAE	1
3	Serveis Socioeducatius per a infants i joves	4
4	Educació familiar	presència menor
5	Dinamització Comunitària	presència menor
6	Animació Sociocultural	6
7	Centre d'Atenció Sociosanitària	presència menor
8	Lleure i/o activitats d'oci en família	presència menor
9	Lleure, casals infantils, esplais	9
10	Inserció/Orientació Sociolaboral	presència menor
presència menor	Altres	3
presència menor	Residències assistides per a gent gran	5
presència menor	Altres sense especificar amb persones amb discapacitat	7
presència menor	Formació d'adults	8
presència menor	Addiccions. Centres residencials	10

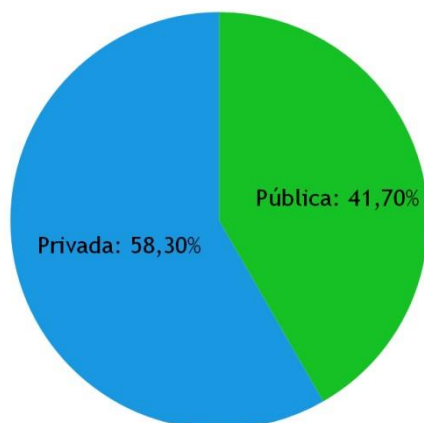
Subàmbits més importants segons gènere (CEESC)

Dones	Homes
Serveis Socials Bàsics	CRAE
CRAE	Serveis Socials Bàsics
Altres/Altres	Altres/Altres
Residències assistides gent gran	Animació Sociocultural
Serveis socioeducatius per infants i joves	Serveis Socioeducatius per a infants i joves
Animació sociocultural	Centres de dia ocupacionals inserció discapacitats
Altres amb persones amb discapacitat	Altres en discapacitats
Lleure, casals infantils, esplais	Justícia Juvenil: centres residencials
Formació amb persones adultes	Formació amb persones adultes
Addiccions: centres residencials	Addiccions: centres residencials

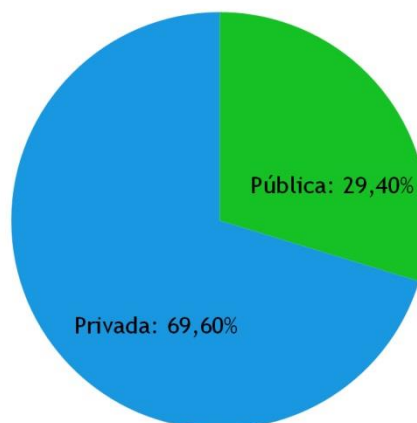

Contractat públic o privat

Dades enquesta:

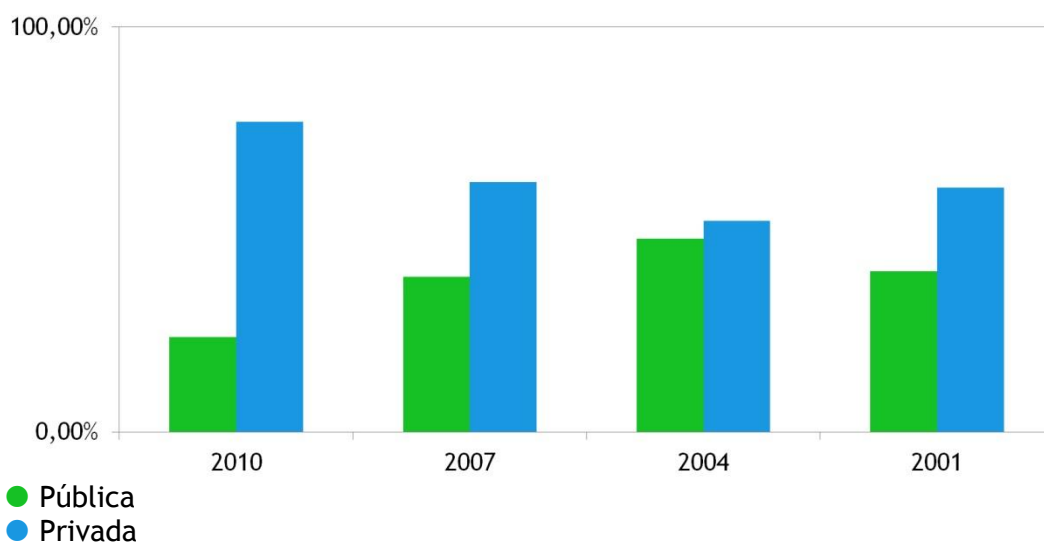
Dades persones col·legiades:

En la contractació pública, destaquen les administracions locals: 35,9%.

En la contractació privada, destaquen les fundacions: 28,1%.

I pel que fa a les persones recent titulades: ②

Hi ha una tendència a l'ocupació privada, possiblement en part deguda a la gran reducció de convocatòries públiques d'oposicions així com a la tendència a l'externalització de serveis.

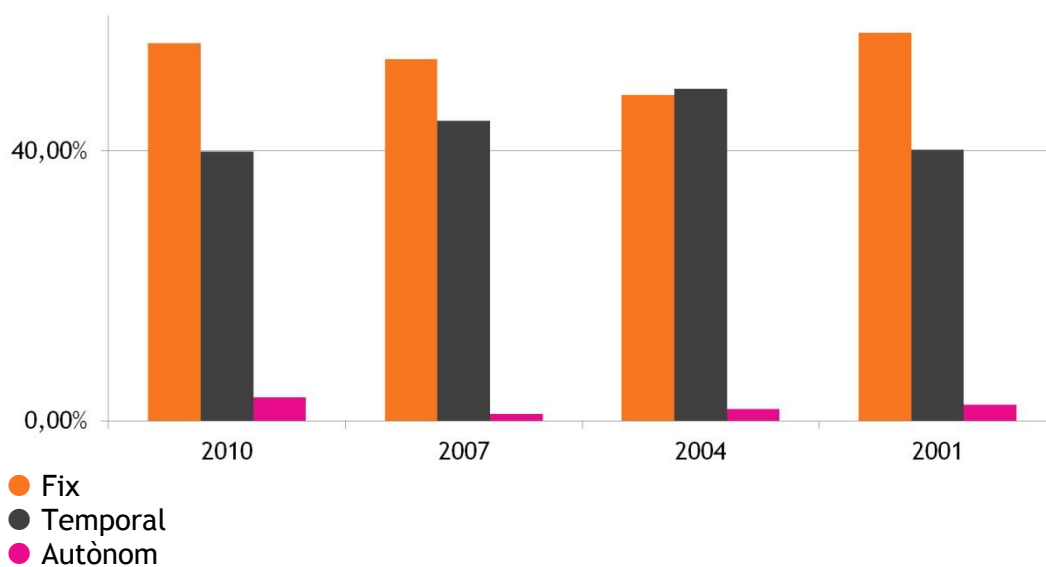

1.7. Tipologies de contractació

Tipus de contracte

Indefinit o fix	45.4%
Laboral administratiu	13.9%
...	
Obra i servei	15.9%
Durada determinada	12.1%

Les dades específiques del Tercer Sector no difereixen significativament de les del conjunt: 45% contractes indefinits ¹. Tot i que en aquest cas s'apunta que la temporalitat en la contractació ha augmentat en 7 punts respecte l'any 2011, variació que en l'evolució de la informació obtinguda de les persones de recent titulació no és perceptible ²:

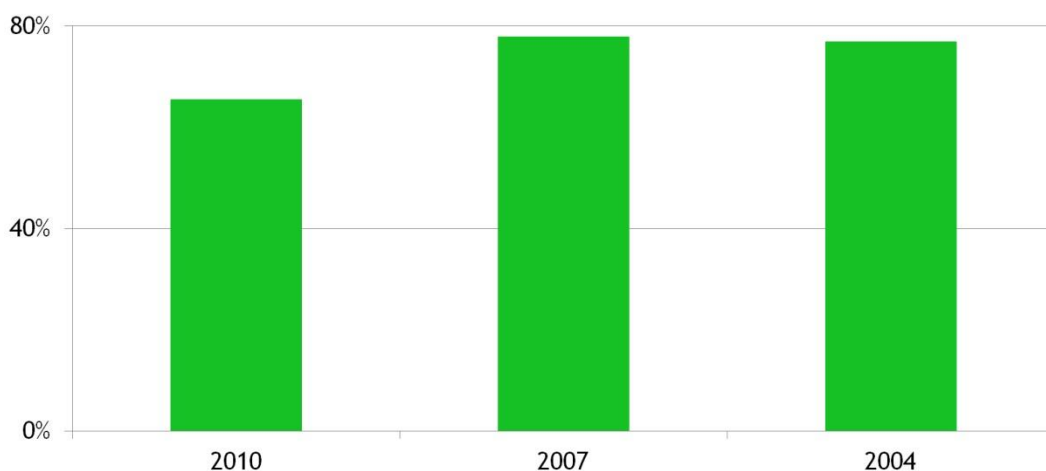
Es pot apuntar una incipient tendència al treball autònom en un sector tradicionalment llunyà a aquesta fórmula.

Jornada Laboral-Horari

Completa: 63,6% (75% en cas dels homes).

Aquesta dada coincideix amb l'obtinguda de les persones de recent titulació. Aquestes tenen jornada completa ②:

Amb una clara tendència a la disminució de les jornades completes de dedicació, que també es palesa des del Tercer Sector ①: 44% jornada completa (58% en cas dels homes).

Sous i salaris (brut anual)

Percepcions salarials baixes

Entre 21.001 i 25.200	23%
Per sota de la mitja:	52,4%
Per sobre de la mitjana:	26,1%
Per sota de salari mínim interprofessional (9.000€ aprox.):	13%

Calculat sobre imports percebuts independentment del tipus de jornada laboral.

Tampoc aquestes dades no difereixen gaire de les que apunta el conjunt del Tercer Sector ¹:

Escala salarial (màxim percentatge segons tram):

Tècnics d'atenció	56.6%	12-24mil
Tècnics estructura	50.9%	12-24mil
Comandaments intermedis	52.6%	25-36mil
Direcció/Gerència	29.8%	37-48mil

Mitjana salaris comandaments intermedis, tècnics d'estructura i atenció directa: 20.926,2 €

La mitjana salarial de les dades recollides entre els educadors socials és de: 20.510 €

Les dades corresponents a les persones de recent titulació apunta un canvi notable entre 2007 i 2010, passant de la mitjana 18-24000 (38,83%) a:

Entre 12-15.000	22,75%
Per sota de la mitjana:	34,72
Per sobre:	41.32%
Per sobre de 24.000:	05,09%
Per sota de salari mínim interprofessional (9.000€ aprox.):	17,96%

En aquest cas, sembla que pesa el fet de la poca experiència i possiblement l'accés de feines amb jornades reduïdes i amb baixa qualificació dins el sector.

Funcions segons contractes

No disposem d'una clara diferenciació ni visibilització en un mapa molt divers del mercat contractual.

44,1% dels professionals estan contractats com a educadors o educadors socials. La resta, en números molt menors, es distribueix en un número amplíssim de nomenclatures entre els quals es poden destacar:

Monitor	3.5%
Tècnic Mig	3.2%
Coordinador	2.6%
Auxiliar	1.9%

Aquestes dades es corresponen a la nomenclatura declarada per les persones col·legiades tal i com figuren en els seus contractes de treball, i reforça la percepció explícita que l'educació social no disposa d'una clara diferenciació ni visibilització en un mapa molt divers del mercat contractual, tot i que segurament menys del que seria

Convenis d'aplicació

Dispersió de convenis als quals estem adscrits.

Acord propi:	28,1 %
Acció social:	27,7 %
Lleure educatiu:	06,8 %
Personal laboral Generalitat:	6,6 %
Altres:	30,8 %

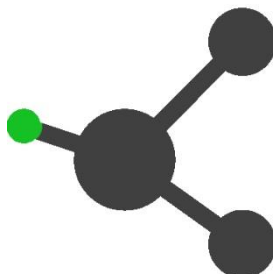
En el Tercer Sector es comptabilitzen fins a 35 convenis diferents¹, dels quals el que suposa un número més elevat és el de Tallers per a disminuïts psíquics de Catalunya (20%) (mentre que entre educadores i educadors socials aquest és el conveni de referència en només un 1% dels casos).

En canvi, els majoritaris entre els professionals de l'educació social, entre les entitats del tercer Sector representen sols:

Acció social:	19%
Convenis propis:	5%

1.8. Organització professional

Participació en organitzacions professionals

CEESC	90.1
Altres col·legis	04.3
Sindicat	06.0
Ass. Professional	04.9
Un altre	07.0

1.9. Vivència professional

A partir dels comentaris formulats pel conjunt d'educadores i educadors socials enquestats, en l'apartat dispostat per fer aportacions lliures, hem elaborat un núvol amb aquelles qüestions més reiterades. La dimensió de cada concepte es correspon amb la major o menor tendència a ser comentat:

1. Contractació diferent a la d'educador social
2. Espais de treball d'accés des de disciplines diverses
3. Salaris baixos
4. Manca de valoració i reconeixement
5. Necessitat de major regulació
6. Contractes de poques hores
7. Precarietat laboral
8. Invisible l'existència d'educadors socials desenvolupant tasques de responsabilitat en els serveis
9. Intrusisme professional
10. Dificultats per accedir a una feina sense experiència
11. Conveniència de la presència de l'educador social en l'àmbit de la formació reglada

Es manifesten uns sentiments de necessitat d'aprofundir en el reconeixement de la professió i, paral·lelament la regularització de la mateixa en tots els sentits, amb la conseqüent millora de les condicions laborals que hauria de suposar.

2_ACTUALITAT

2.1. Alguns dels temes que ens (pre)ocupen

Hem fet una selecció d'algunes de les qüestions que en el moment actual són font de (pre)ocupació de les educadores i els educadors socials i hem volgut fer-ne una anàlisi contrastada entre la lectura que en fa un professional de l'educació social i una altra persona, sempre que ha estat possible aquesta doble lectura.

En tots els casos els hem formulat les mateixes preguntes: quina opinió els mereix el tema des de la seva òptica particular i de quina manera es podria incidir des de l'educació social per millorar la situació.

Lògicament, ni són tots els temes que haguéssim pogut recollir, ni les respostes obtingudes volen anar més enllà d'opinions personals, però pensem que apunten tendències d'interès.

Cultura

A) S'estan renovant les possibilitats d'allò tradicionalment considerat cultural per a l'acció social?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Jaume Casacuberta i Inglès, col·legiat n° 29. Educador social en l'àmbit de l'animació sociocultural. Coordinador tècnic de la xarxa de centres cívics de Granollers.

A) En els projectes d'acció social s'han identificat sovint com a culturals les causes que, en el si d'una comunitat determinada i amb l'objectiu de la cohesió social, han dificultat el reconeixement de la diferència o el respecte a la igualtat. En aquest sentit, i en el millor dels casos, s'ha actuat metodològicament en i amb la ciutadania a partir de la idea força definida com “la cultura de la participació”. L'adveniment en un context de crisi de nous agents de l'acció social -els anomenats moviments socials- ha renovat aquest escenari amb una nova idea força “la participació en la cultura”.

B) En la línia d'acció que pren com a referència “la participació en la cultura”, els i les professionals de l'educació social en tant que agents educatius i d'acció social, han de proposar-se incidir de manera intencionada en la formació de subjectivitats crítiques i no conformistes, és a dir, en la capacitat de persones competents per fer propostes que afavoreixin conformar una cultura comú transformadora, una nova manera d'entendre, que permeti a una comunitat avançar en l'assoliment d'objectius diversos, entre ells, el de la desitjada cohesió social.

Adela d'Alòs-Moner, presidenta de la Fundació Biblioteca Social.

A) Entenc que les polítiques culturals es porten a terme en entorns socials i econòmics concrets. Per tant, des del meu punt de vista, hi ha una interacció entre el que tradicionalment s'ha considerat cultural amb l'acció social. La “cultura” ha de ser una eina de transformació (per millor) de la societat en justícia social, igualtat, solidaritat,

desenvolupament de l'esperit crític, etc. I aquí haurien de treballar, de manera molt estreta, els dos col·lectius: els que actuen en l'àmbit cultural i els que ho fan en l'àmbit social.

I, no cal dir, també caldria afegir-hi l'àmbit educatiu, clau per a aquesta transformació de la societat de què hem parlat.

Això no serà potser necessari en altres biblioteques públiques, però moltes agrairien tenir suport d'educadors socials per saber, sobretot, com tractar els seus joves.

En l'àmbit educatiu, quants professors voldrien tenir suport d'educadors socials a les escoles! Senzillament per poder ensenyar, en millors condicions, la seva matèria.

B) Possiblement caldrà dur a terme més accions conjuntes de manera que es visualitzi aquesta convergència d'interessos per aquesta transformació social en la qual estem tots immersos. I aquí caldrà afegir, mestres i professors, centres i organitzacions ciutadanes.

Les accions conjuntes poden ser: articles, jornades, reunions amb l'administració pública, etc. on els diferents col·lectius implicats actuïn de forma cohesionada.

Compartim valors, compromís social, i aquests són els aspectes que hem de reforçar.

Presons

A) Són eficaces les penes de presó?

B) Com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Rosend Viñes López, col·legiat nº 3919. Educador social en l'àmbit de justícia des de 1991.

A) Depèn absolutament de quina sigui l'expectativa que tinguem respecte de l'empresonament. En la meva opinió, hi ha molt de gestió de conductes des d'una perspectiva de tècniques disciplinàries (relacionades amb l'organització pròpia del capitalisme industrial) que va evolucionant cap unes tècniques de control (llibertats vigilades, mesures alternatives, tancament però amb intervencions educatives professionalitzades) relacionades amb l'organització del treball al capitalisme financer. Dins d'aquestes tecnologies de gestió apareix l'educació social com a repte i oportunitat d'acció i de canvi.

B) Penso que hi ha dues possibilitats, d'una banda l'afavoriment del canvi personal; el que podríem anomenar d'altra forma la participació des de la nostra perspectiva professional en la disminució de la possibilitat de ser capat de nou pel sistema penal i la responsabilització pels propis actes de la persona empresonada. I, d'altra banda, el fet de minimitzar i corregir els efectes més nocius del tancament sobre la persona.

Josep M. Garcia Picola, educador social habilitat i jurista. President de Fundació Ficat i vicepresident i director de la Fundació Putxet.

A) Tot i que hi ha investigacions recents que destaquen la caiguda de la reincidència en els darrers anys i, per tant, la valoració institucional de l'eficàcia de les condemnes de privació de llibertat és positiva, sota el meu punt de vista, considero que la reinserció social dels condemnats a presó és un mite social més.

És cert que hi ha certs perfils psicològics per a qui la contenció temporal en un centre penitenciari pot ser necessari fins a aconseguir una evolució psicològica que permeti treballar altres objectius socioeducatius. Tanmateix, penso que és poc eficaç per a la població penitenciària pertanyent a nivells socioculturals baixos, que han comès delictes per evadir-se de la pobresa o per pal·liar-la. Realment, el control social per mitjà del Dret Penal és una realitat. El que hauríem de cercar amb les condemnes és l'oferiment d'altres models de vida, realment possibles, per part de les institucions penitenciàries i de la societat civil organitzada.

B) Sincerament, penso que s'ha de proposar a l'Administració fer un exercici de reflexió sobre l'eficàcia de les condemnes de privació de llibertat, des de l'honestedat científica de les Ciències Socials i des d'estudis econòmics comparats de la despesa pública que generen o generarien els diferents models d'intervenció en el compliment de les condemnes que podrien aparèixer. M'agradaria que els educadors i les educadores poguéssim intervenir en aquesta reflexió.

Des del meu contacte amb els penats joves del C.P. Joves a La Roca, mitjançant una col·laboració amb Fundació Ficat, detecto molts casos que, si bé han necessitat majoritàriament un temps de contenció per a poder fer un *insight* capacitador, posteriorment, durant molts mesos, queden tancats i estancats en la desesperació.

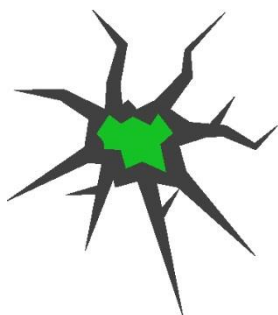
Les figures de la progressió de grau en la classificació penitenciària, del compliment en secció oberta o de la llibertat condicional són excessivament lentes. Si a això sumem els pocs recursos externs per a pernoctar en el gaudi de permisos a qui no té un suport sociofamiliar correcte i/o la poca capacitat com a societat de generar ofertes de feina per a aconseguir una autonomia del subjecte, tot plegat fa que el panorama no sigui esperançador, a menys que es faci una reflexió a fons amb la intenció de provocar canvis importants de model.

A més, la gairebé inexistent oferta espanyola de figures jurídiques de seguiment socioeducatiu o social, depenent dels casos, previs al compliment de les condemnes, encara empitjoren més l'estat de la qüestió. *L'épreuve* francesa o la *probation* anglosaxona podrien esdevenir mecanismes per evitar un ingrés a presó, amb un treball social real de fons, no com la nostra *suspensió de la condena*, que se sol acordar sense cap mesura annexa de treball social.

Els educadors i les educadores, juntament amb altres agents socials, tenim molt a dir-hi.

Violència domèstica

A) Quina és la realitat de l'abordatge de la violència domèstica a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Irene Andrés López, col·legiada nº 8998. Educadora social i Directora de Casa d'Acollida.

A) A partir de l'aprovació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista s'ha construït un discurs social que rebutja el maltractament i que encoratja les dones a sortir del circuit de la violència i a denunciar les agressions. Tot i això, cal dir que s'ha detectat un augment considerable de relacions abusives entre joves, que evidencia un desconeixement entre aquests del que suposa la violència masclista. També es constata que només s'atorga un 20% de les ordres de protecció sol·licitades, que hi ha una manca de places en cases d'acollida, de recursos d'inserció laboral i d'habitatge social destinat a aquestes dones i famílies monomarentals.

B) Tenint en compte l'augment de relacions abusives entre joves i adolescents i que som les educadores i els educadors socials qui acompanyem la jove o la dona a iniciar un procés judicial, a fer una recuperació emocional i a aconseguir la seva inserció sociolaboral, és imprescindible que disposem d'una formació gratuïta i especialitzada en conèixer i abordar de forma integral la violència masclista.

Anna Mora, psicòloga.

A) En els últims anys hem pogut veure i formar part de grans avenços pel que fa a l'abordatge de la violència domèstica, potser amb certs desequilibris entre les seves diferents formes, principalment pel que fa a

la gent gran, però amb una direcció altament esperançadora. Hi ha jugat un paper fonamental el creixent nombre d'estudis sobre la incidència i les conseqüències negatives per als qui la pateixen que, juntament amb la tasca duta a terme per excel·lents professionals, ha suposat un avanç molt significatiu especialment pel que fa a visibilització. Això no vol dir que no quedi molt de camí per fer.

Cal continuar avançant des de la clàssica concepció basada en la dicotomia víctima-agressor/a cap a un enfocament sistèmic que inclogui d'una manera més activa i protagonista tots els agents socials implicats. Formem part d'una societat amb un marcat caràcter patriarcal en el qual les relacions es basen en importants desequilibris de poder. Per tant, és fonamental una mirada cap a una concepció que abasti i resignifiqui les relacions d'una manera àmplia i generalitzada, que inclogui en el mapa conceptual -tant de professionals com de població general- aspectes com la violència simbòlica o psicològica molt presents en la nostra quotidianitat. En certa mesura, es tracta d'una proposta de prevenció alhora que una manera d'intervenir incidint en les arrels que sostenen la violència familiar.

A partir d'aquest enfocament, cal desenvolupar estratègies a nivell comunitari que recuperin l'entramat social de suport. Si a això sumem que, a poc a poc, la violència intrafamiliar va passant d'entendre's com quelcom que pertany a l'esfera de la intimitat ("els draps bruts es renten a casa") a una problemàtica d'interès social, podria donar com a resultat una filosofia compartida socialment de Tolerància 0.

B) A nivell d'intervenció hi ha diversos punts en què resulta fonamental incidir per tal d'afavorir canvis profunds i perdurables. Tot i que intentaré desenvolupar-los breument, es podrien sintetitzar en dues paraules: informació i formació.

Per desgracia, són abundants encara els mites i prejudicis que sustenten les relacions abusives i una concepció d'aquestes que parteix d'un esquema de desigualtat, fins i tot entre nosaltres, els professionals. Les concepcions de l'amor hollywoodienc, allò femení com a representació de la delicadesa, de la cura de l'altre, de l'estètica, etc. davant d'allò masculí entès com la fortalesa, la protecció, la conquesta, la iniciativa, etc. són la base sobre la qual cal treballar, ja que s'hi sustenten les relacions desiguals.

Al mateix temps, la mercantilització amara també la concepció sobre les nostres relacions i, sobretot, la nostra valoració sobre les persones. A

tall d'exemple, podem observar com la concepció sobre la gent gran ha anat canviant; han passat de ser els savis a ser persones en edat no productiva de la qual cal ocupar-se'n. Cal una tasca de revalorització de les persones i d'una apreciació basada en valors més centrats en aportacions no centrades en l'utilitarisme.

A risc d'anar a contracorrent del funcionament general, trobem una gran aportació en aquest sentit que és l'educació en les emocions, el treball de l'empatia, de l'assertivitat i la col·laboració des d'edats molt primerenques. Una construcció d'una ciutadania activa, protagonista del seu entorn i que s'impliqui activament en el seu desenvolupament, és fonamental per tal que la violència no sigui admesa ni permesa, fins i tot en espais amb menor control social com pot ser la "intimitat" familiar. Es tracta d'una feina preventiva en profunditat, una àrea en què encara queden moltes passes a fer.

Desnonaments

A) Quina és la realitat dels continus desnonaments a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Antonio Alcántara Alcántara, col·legiat n° 10016 (@Antalcantara), educador social. Responsable de l'Àrea de Formació i Circ Social de l'Ateneu Popular 9Barris.

A) L'assemblea de treballadors de Serveis Socials de Barcelona i les entitats socials com la PAH, AAVV de Ciutat Meridiana o 500x20 coincideixen en el seu diagnòstic: no hi ha recursos suficients per garantir el dret a l'habitatge a les persones desnonades, i el protocol d'actuació entre l'Ajuntament i els organismes de justícia pels desnonaments de risc social no es compleix.

Els professionals no poden ajudar a crear un projecte de vida. No és possible. No hi ha recursos. Qualsevol solució és puntual i, a més, ha de ser *merescuda*. Ja no és un dret. I en aquest moment, apareixen els *pobres bons* que obeeixen i els *pobres dolents* que qüestionen i no accepten aquesta situació.

B) Des de l'activitat professional hem d'intentar trencar amb els discursos i les lògiques de les polítiques socials actuals per a generar una acció crítica en defensa d'allò públic i dels drets. La principal eina per incidir és des d'un treball comunitari posicionat; un treball que col·loqui la persona en el centre i generi aliances i organització col·lectiva amb les poblacions afectades.

És necessària la creació d'espais de treball col·lectiu a partir de processos participatius i comunitaris que permetin afrontar la problemàtica dels desnonaments i de l'accés a l'habitatge com quelcom d'estructural. Passar de tractar el problema com una cosa individual provocada per un fracàs personal, a treballar el problema i, per tant, les solucions de manera col·lectiva. Les associacions contra els desnonaments ja ho fan. Ara ens toca als professionals.

Daniel Sardà Muñoz, activista de l'Associació 500x20.

A) La realitat dels desnonaments diaris és quelcom que s'ha de viure, veure i compartir amb les famílies que pateixen aquesta situació provocada per grups financers i immobiliaris amb la connivència de la classe política d'aquest Estat.

La precarietat i l'abandó per part de l'administració hi són presents a les vides d'aquestes persones d'una manera patent i real, deixant als professionals orfes d'eines, tant econòmiques com humanes, per acompanyar i atendre aquest tipus de situacions. I a les famílies, directament al carrer.

B) En la meua opinió, des de l'educació social s'ha d'estar en permanent contacte amb els moviments socials i viceversa. Pot ésser una bona manera de completar tasques quotidianes, tant de la feina d'uns i altres com del traspàs d'informació (no personal, sinó de recursos, maneres d'encarar casos, etc.). Però també pot ésser una manera de buscar i proposar a les institucions legisladores una solució estructural al problema de totes aquestes famílies.

Del que es tracta és posar pressió a aquest sistema injust.

Infància

A) Fins a quin punt s'està apoderant la infància com a ciutadans de dret a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Araceli Lázaro Aparicio, col·legiada nº 34. Educadora social i pedagoga. Analista de Programes d'Infància i Secretària de l'Observatori dels Drets de la Infància.

A) Com a punt de partida, refermo una necessitat que si bé es va publicar a l'any 1974 i, per tant, 15 anys abans de la Convenció, encara segueix sent una realitat a superar: "Es necesario que cambiemos de idea: ya no hay que proteger a los niños sino sus derechos." (Richard Farson, Birthrights, 1974).

Crec que la necessitat d'apoderament de la infància és producte de la història social de la infància, i de l'aplicació absolutament parcial i esbiaixada de la Convenció. Se li ha considerat com a objecte de protecció i no com a subjecte de drets. És, per tant, imprescindible aquest apoderament per tal que siguin realment ciutadans del present i no essers en construcció a l'espera del futur.

B) Per incidir positivament, crec que hem de canviar de MODEL d'intervenció. El model proteccionista en la construcció de les relacions educatives amb els infants ha impedit el necessari reconeixement que possibilita la seva participació activa en els processos.

La resposta ha de venir des de programes educatius basats en l'enfocament dels drets de la infància. Enfocament que ratifica que els infants com a subjectes tenen drets propis, i són a l'hora subjectes socials del present. L'educador social ha de treballar en la promoció i la participació social infantil a més dels clàssics espais de la Protecció i infància en risc.

Anna Novella Cámara, departament de Teoria i Història de l'Educació de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona.

A) L'apoderament de la infància forma part del desenvolupament de la identitat del jo individual i social, de l'exercici de la ciutadania en els diferents entorns socioeducatius i construcció del jo ciutadà i del nosaltres comunitat.

B) Amb un canvi de cultura en relació amb el concepte d'infant i al concepte de ciutadania.

Amb formació inicial i permanent per part dels educadors i educadores.

Amb generació d'espais de participació infantil en el marc de les institucions de les quals formen part. I la seva incorporació en instàncies de decisió de les institucions socials i educatives.

Risc de pobresa Infantil

A) Com s'ha de valorar el creixement del risc de pobresa infantil a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

David Homedes Moradell, col·legiat n° 1822. Educador social en serveis socials bàsics (La Garriga - Vallès Oriental). Membre de la Comissió d'Infància del CEESC.

A) Treballo en un municipi mitjà de Barcelona, de transició entre el cinturó industrial i la Catalunya central, amb un nivell socioeconòmic mig/alt. Veig un augment de les desigualtats també en la infància. I també com avancem, si no ho evitem, cap a dos tipus d'infants. Uns que després de l'escola tenen tot un món de possibilitats al seu abast. I uns altres que assisteixen a l'escola i que, sovint, no poden anar ni a les activitats que el mateix centre organitza (colònies, crèdits de síntesi). Veig pares i mares d'aquests infants que lluiten per sobreviure i que pateixen per no poder donar-los tot això.

B) Crec que hem de militar de manera activa reclamant el dret dels infants a una infància plena: al joc, al lleure, a la cultura i l'esport. A una formació amb igualtat real d'oportunitats. Hem de fer pedagogia amb els nostres caps tècnics i polítics des dels nostres llocs de treball. A nivell mediàtic es parla molt de les beques menjador. No cal dir la importància de garantir una correcta alimentació per a tothom. Però de vegades es dissimula la no existència de polítiques actives d'infància amb l'augment del pressupost de beques menjador. Per acabar, el CEESC és també un espai de reivindicació.

Josep M. Villena i Segura, psicòleg. President de Diomira i de la Taula per la Infància i l'Adolescència a Catalunya.

A) L'increment de la pobresa infantil és el resultat de l'existència de greus desigualtats socials. La crisi econòmica no explica per si sola el seu abast en el nostre país o segueix incrementant-se i corre el perill de cronificar-se.

La pobresa infantil és un fracàs de les polítiques socioeconòmiques, inacceptable i injustificable, impròpia d'un país on no hauria d'haver ni un sol nen o nena que passés gana. Resoldre-la és una qüestió de justícia social i cal exigir al Govern que assumeixi la seva responsabilitat donant solució a la pobresa infantil amb la màxima prioritat.

B) Qualsevol desigualtat social ha de provocar una reacció de responsabilitat i compromís per part dels ciutadans. És essencial donar a conèixer a la ciutadania la realitat social d'avui i la necessitat d'alternatives per transformar-la. Formar ciutadans responsables i compromesos amb la seva comunitat és un dels principis que ha d'aconseguir una societat més justa, més equitativa i més sostenible.

Creixement del número de persones que viuen al carrer

A) Com s'ha de valorar el creixent número de persones que viuen al carrer?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Eduardo Cano Ponce, col·legiat nº 6230. Ciutadà i obrer de l'educació social.

A) A la meua ciutat, hi ha prop de 1.000 persones que dormen al carrer cada nit; aquesta xifra m'interpel·la com a educador i com a ciutadà. No puc separar allò educatiu de la meua militància com a ciutadà. Em preocupa que les polítiques neoliberals actuals desmantellin i retallin els drets universals de les persones. Les persones en situació de sense llar són les últimes de les últimes. No exigeixen, no protesten, no es manifesten per defensar els seus drets com a ciutadans.

B) L'educació social és un reflex de la societat en què viu. De vegades també participa de la "invisibilitat" de les persones en situació de sense llar. El col·lectiu de la ciutadania que viu al carrer és un col·lectiu d'individus, de persones que són i se senten els últims en drets universals. Potser les condicions de la vida al carrer hi han contribuït. L'educació social té l'oportunitat d'incidir en major mesura en la visibilitat d'aquestes persones amb plens drets ciutadans; de denunciar les polítiques socials que no contribueixin a eradicar les pernoctacions al carrer.

Juanma Pastrana, tècnic hidràulic.

A) Doncs, des de la meua perspectiva, com a veí de Nou Barris que sóc de tota la vida, la veritat és que aquest índex tan alt de gent, sobretot dormint als caixers, no l'havia vist mai; també és remarcable la quantitat de gent que encara que no visqui al carrer remena les escombraries. Aquest fet és encara per mi molt preocupant ja que vol dir que hi ha moltes famílies al límit.

B) La veritat és que aquesta tasca és prou complicada, però, a part d'habilitar pisos assequibles per cobrir una part de la població, penso que s'hauria de treballar en aquest sentit a nivell nacional per tal de no produir efecte crida i fer un bon cens de la gent que està al carrer i de les persones que no tenen recursos.

Apoderament de la gent gran

A) Quin és el paper de la gent gran dins la nostra societat: el seu apoderament?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Esteve Ollé Gascón, col·legiat nº 210. Educador social especialitzat en gent gran.

A) Cada vegada és més rellevant el paper de la gent gran dins la nostra societat. La seva presència activa en associacions culturals, voluntariat, actes reivindicatius, etc. és molt significativa, així com també ho és en el suport a la família.

La societat reconeix aquest paper actiu, però malauradament encara no està prou preparada per assumir amb normalitat les limitacions que van sorgint en les edats més avançades. En aquests casos, les estructures socials són poc inclusives i la gent gran és més vulnerable a les exigències de la mateixa societat veient minvat el seu prestigi.

B) Durant molt de temps la societat ha progressat al marge de la gent gran generant dinàmiques i estructures socials poc inclusives.

Ens cal reeducar l'entorn social perquè es desprengui dels prejudicis instaurats vers el col·lectiu, sigui més inclusiu i reconegui el valor i el prestigi que la gent gran mereix.

Cal incidir en les mateixes persones grans per tal que no perdin la confiança en elles mateixes i continuïn sent i sentint-se protagonistes de la construcció social.

Cal incidir en les institucions i centres geriàtrics perquè s'allunyin de les visions únicament assistencials i promoguin actituds i polítiques apoderants per a la gent gran.

Mercè Pérez Salanova, psicòloga. Professora de la Universitat Autònoma de Barcelona. Tècnica assessora de l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona.

A) Més que sobre el paper en singular, ens convé pensar en els papers, en plural. Això ens permet posar de relleu l'heterogeneïtat que caracteritza l'envellir i traduir-la en la pràctica. Quan es visualitzen les persones grans associades a la diversitat d'experiències, de condicions de vida o d'aspiracions i es consideren els condicionants estructurals, estem en millor disposició per abordar la participació i l'apoderament i advertir condicions favorables i obstacles.

B) Els estereotips i les visions reduccionistes sobre l'envelliment constitueixen obstacles generalitzats per a la participació i l'apoderament.

Els professionals de l'educació social poden desplegar estratègies que facilitin prendre consciència dels estereotips i de les visions negatives sobre l'envelliment i ajudin a comprendre els seus efectes negatius en tots els grups socials i, és clar, també entre les persones grans. Estratègies centrades en la vida quotidiana que incorporin veure “la foto concreta” de l'estereotip i estimulin la generació d'idees per actuacions variades; de nou, en plural.

Conflictes intergeneracionals intrafamiliars

A) Quina és l'actualitat de l'abordatge dels conflictes intergeneracionals intrafamiliars?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Francesca Ferrari Rebull, col·legiada n° 1145. Pedagoga, educadora social, i mediadora. Experta en temes d'infància i famílies i mediació.

A) L'abordatge dels conflictes intergeneracionals intrafamiliars no ha avançat gaire, tot i que se n'ha parlat molt i s'han fet algunes accions, especialment des dels mateixos professionals treballant en el terreny, en el dia a dia amb les famílies.

Ara bé, tot i que amb la llei d'infància del 2010, va semblar que es podrien establir unes bases per avançar en aquests tipus de conflictes, a nivell general, a nivell polític, no ha estat així; s'han creat alguns recursos per poder incidir en les famílies, però no suficients, ni accessibles per a totes les famílies, incloent tot tipus de famílies, de diferents capes socials.

A més, encara que sigui repetitiu, la crisi econòmica ha deteriorat la convivència i les relacions familiars s'han vist força depauperades; així, la comunicació pare-mare-fills-filles s'ha vist molt dificultada per qualsevol situació que podria estar passant la família (mare o pare a l'atur o amb treballs en dures condicions, etc). En aquest sentit s'han plantejat situacions molt dures i no hi ha hagut una intervenció efectiva, fet que han generat problemàtiques extremes de violència domèstica que, una vegada han succeït, és complicat poder-hi intervenir perquè els membres familiars estan massa posicionats.

Podríem parlar també de famílies que han hagut de retornar a casa dels avis, i s'ha vist, per tant, incrementat el nombre de persones i les problemàtiques intergeneracionals intrafamiliars tant descendents com ascendents. En aquestes situacions tampoc hi ha hagut cap intervenció clara per evitar o solucionar els conflictes generats.

Una de les eines més valuoses per a aquests tipus de conflictes són els espais familiars, ja sigui individuals o de grup, que treballen la gestió del conflicte. No esperant que el problema s'enquisti, sinó des de la prevenció i des que els fills són petits, per anar proposant sortides als conflictes que poden anar sorgint, segons els moments evolutius de cadascun dels membres familiars i de la mateixa família. Proposar i treballar estils educatius, afavorir la parentalitat positiva, emmarcar relacions sanes mare-pare-fills-filles i entre iguals...

Una altra de les eines a tenir en compte en aquest tipus de conflictes intergeneracionals intrafamiliars (descendents i ascendents) són els processos de mediació entre els membres familiars, recollits a la llei del 2010, però poc o gens, difosos ni avalats.

B) L'educació social ha d'apostar per continuar tenint un paper efectiu i resolutiu en els conflictes intergeneracionals intrafamiliars. La formació acadèmica rebuda avala la tasca a realitzar amb la infància, adolescència, gent gran i les seves famílies.

El Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials de Catalunya ha de ser molt proactiu en aquest terreny, ha de fer avançar l'educació social, tant en la formació contínua, en aspectes d'infància, adolescència, tercera edat, famílies, mediació, etc. També fent sentir la veu de l'educació social en els diferents sectors, administracions i a nivell polític, allà on es desenvolupin o es puguin desenvolupar projectes i lleis en aquests àmbits. En aquest sentit, s'haurien de poder treballar espais d'intervenció directa en els conflictes intergeneracionals intrafamiliars, potser algun servei de gestió de conflictes i mediació, en grup o individual, a preus reduïts o gratuït per als usuaris.

Maria Serra Muñoz, advocada.

A) Des del meu punt de vista, crec que manca molta presència en general. Els actuals conflictes intrafamiliars es podrien resoldre si hi hagués més implicació i consciència per part dels progenitors, els quals moltes vegades estan massa involucrats en les seves pròpies vides professionals i no són conscients de la seva tasca a realitzar com a veritables orientadors i referents en la vida del seus fills.

B) A través d'eines psicoeducatives es poden trobar maneres d'apropament entre els progenitors i els seus fills per cercar la forma de motivar les persones a la transformació que exigeix tota resolució de conflictes. L'educador parteix sempre d'un enfoc o punt de vista legitimador que permet a la persona sotmesa al conflicte confiar en les eines i recursos que el plantejament de l'educació social postula.

La necessària millora dels mecanismes de contractació pública

A) És necessària una millora dels mecanismes de contractació pública dels serveis on operen educadores i educadors socials?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Xavier Puig Santulària, col·legiat nº 1158. Membre de la Junta de Govern del CEESC i president del Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales. Director de l'Associació CEPS.

A) Els educadors i les educadores socials desenvolupen la seva acció en entorns on preval l'interès general en tant que es garanteixen els drets de les persones a l'educació i a una vida digna. Les administracions públiques han de preservar que els serveis que han de satisfer aquests drets es donen en garanties, ja que la seva provisió és de responsabilitat pública, ja que allò que és públic és cosa de tots i totes. Els gestors d'allò públic, en forma de responsables polítics o tècnics, i sense eludir la seva part de responsabilitat, s'han vist immersos en un context que pretén desregular i liberalitzar sense protegir determinats entorns, com són l'educatiu i el social, i han aplicat certa profilaxi gestora per la pressió dels lobbies empresarials i empesos pels casos de corrupció que han aparegut. I per això, actualment, excepte honroses excepcions, moltes administracions públiques estan posant per davant la contractació de serveis al menor cost possible, cosa que no diu la normativa vigent, ja que es parla d'ofertes més avantatjoses; és a dir, que en el conjunt de l'oferta suposi més avantatges (afegeixo: per a la societat) i, en aquest sentit, hem d'incloure com a fonamentals les millores en els aspectes socials. Argüeixen que han de posar èmfasi en criteris objectius per evitar subjectivitats, però s'obliden que el marc normatiu dóna joc que en determinats sectors d'activitat com són els que desenvolupem la nostra activitat professional, les regles del joc poden ser unes altres. Cal voluntat política i cal un model de país que defensi l'Estat del benestar davant dels interessos econòmics que ja porten massa temps decidint com s'han de fer les coses. És per aquest motiu que cal un marc jurídic propi en la contractació pública d'aquests

àmbits que els protegeixi de les regles dels mercats. Per què? Si cerquem la qualitat de vida de les persones a qui els professionals fan l'acompanyament, cal garantir la qualitat del servei assegurant-ne la qualitat de l'ocupació (professionalització, compliment dels convenis laborals, formació contínua, respecte als codis deontològics, etc.). De quina altra manera es pot garantir la qualitat del servei? Donant importància als criteris d'adjudicació d'aquests concursos o convenis a la proposta tècnica, és a dir, al model, a la proposta d'acció que es planteja, al com es desenvoluparà el servei. Això vol dir que el que, en la provisió pública de serveis, fins ara ha estat una regla estesa -fer que l'oferta econòmica tingui pes excessiu-, s'han aplicat fórmules matemàtiques per adjudicar els punts de valoració en el que s'han fet molt evidents les diferències entre les ofertes que rebaixaven molt l'import del servei, atorgant excessius punts a qui rebaixa més. Fórmules objectives però carregades de poca racionalitat, sobretot si pensem en l'objectiu del contracte.

S'està elaborant, amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, el Codi de bones pràctiques de la contractació pública a Catalunya en què es recolliran aquestes propostes que posen en valor les persones que són el centre dels serveis que desenvolupen les polítiques socials, de salut i educatives, fruit de l'acord entre l'Administració i els col·legis professionals, les associacions empresarials i sindicals i les entitats del tercer sector.

B) Vull referir-me a la definició de l'Educació social del Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales, recollida en els Documents professionalitzadors com a "Dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que són àmbit de competència professional de l'educador i l'educadora social que possibilita la incorporació del subjecte de l'educació a la diversitat de les xarxes socials (...) i la promoció cultural i social.

Si ens preguntem com es pot incidir des de l'Educació Social, assenyalo que si és un dret de la ciutadania, cal que les persones reclamin els seus drets com a usuaris i usuàries. Això vol dir que és responsabilitat dels ciutadans i les ciutadanes exigir uns serveis de qualitat a les administracions que tenen la responsabilitat de dissenyar, planificar, proveir, controlar, fer seguiment i avaluar. Els i les professionals que treballen amb els beneficiaris i les beneficiàries d'aquests serveis han de proporcionar els recursos perquè accedeixin al coneixement, als

mecanismes de participació per tal que prenguin veu davant qui hagi de proveir el servei i l'hagi de dissenyar.

Destacaré la importància que té que els professionals de l'Educació Social cooperin en xarxes o institucions on la feina comuna porti a la transformació del model actual on prima, stricto sensu, allò econòmic. Pot semblar que un gra de sorra no serà suficient per canviar qualsevol situació. He pogut copsar que el canvi és possible si som capaços de crear les condicions perquè es generin sinergies on es puguin reconèixer els interessos que hom pot tenir i que siguin posats en joc per al benefici comú. La nostra implicació aportarà la mirada a partir del dret de les persones i les comunitats a regir el seu propi destí. He vist educadors i educadores socials, i cal que siguin més, en plataformes d'entitats del tercer sector, en moviments socials, en organitzacions de representants de treballadors i treballadores i en organitzacions empresarials, en col·legis professionals, en xarxes socials, en organismes de representació i participació d'institucions públiques, dirigint àrees de serveis personals d'ajuntaments o al capdavant d'empreses o d'equips multidisciplinaris...

Els professionals de l'educació social tenim l'espai del CEESC per cooperar en fer incidència política, generant discurs sobre aquests i d'altres temes, comunicant el seu posicionament a la societat per les diferents vies que té i participant dels espais d'interlocució amb altres agents públics i privats.

A banda d'aquesta part més institucional i organitzada, cadascú des del lloc on està pot ser un agent de transformació i de canvi acompanyant els processos de les persones amb qui treballen i animant-les a comprometre's com a ciutadans a fer una societat més justa, explicant al seu entorn les condicions necessàries per garantir que les persones tinguin els mínims per desenvolupar-se, fent evidents les condicions en les quals estan treballant els professionals de l'educació social. Així contribuïrem a dignificar la nostra professió, i que es prengui en consideració socialment i se'n vegi la seva necessitat.

Ghassan Saliba, CCOO Catalunya

A) És fonamental establir mecanismes de control econòmic que garanteixin la transparència en la gestió integral dels serveis socials. La destinació real dels recursos econòmics (públics) i el resultat de la gestió per part de les empreses/entitats del sector ha de ser de domini públic tal i com estableix la llei de transparència. Els plecs de prescripcions tècniques i administratives dels processos de contractació pública han

d'extrapolar allò regulat a la cartera de serveis socials de Catalunya respecte dels perfils professionals d'atenció als usuaris dels diferents serveis, i no obrir la porta a perfils sense qualificació adient per atendre les persones amb necessitats d'atenció social.

La qualitat i la idoneïtat del projecte tècnic ha de prevaldre sobre l'oferta econòmica a l'hora de valorar les diferents ofertes de les empreses/entitats. Així evitem una veritable subhasta a la baixa que acaba per degradar els serveis socials.

D'altra banda, s'han de garantir els drets de subrogació del personal que treballa en els serveis i el manteniment de les condicions de treball i aquelles millores salarials i socials de què puguin gaudir. Sovint, amb posterioritat a la subrogació, la nova empresa pretén imposar a les plantilles noves condicions menys favorables de les que venien gaudint.

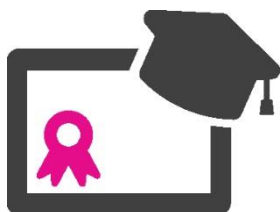
Per tot això, i més, és una necessitat de primer ordre canviar certes dinàmiques en els processos de contractació pública cap a un model més transparent, equitatiu, de més qualitat tècnica, que garanteixi la finalitat del servei per sobre dels interessos econòmics empresarials.

B) Des de l'educació social es pot incidir denunciant la mala praxi en la gestió del dia a dia en els serveis i fent visibles les mancances que comporta una política pressupostària deficient basada en l'oferta més econòmica.

S'ha d'evidenciar des dels diferents agents implicats (sindicats, col·legis professionals, plataformes ciutadanes, etc.) que l'actual model de gestió públic/privat a través de la contractació pública actual és el resultat del fracàs d'una política social dissenyada d'esquenes a les necessitats de la població en una situació més vulnerable i a favor del lliure mercat on s'apunten, també, determinades entitats socials amb un interès purament econòmic.

L'educador a la formació reglada

A) S'ha de treballar en l'augment de la relació entre l'educació social i la formació reglada?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Miquel Castillo Carbonell, col·legiat n° 1075. Psicopedagog en un Institut de Secundària. Consultor del Grau d'Educació Social a la Universitat Oberta de Catalunya.

A) Caldria situar la pregunta en un context més concret, la primària, la secundària, l'obligatòria? Crec que la relació és diferent.

Pel que fa a l'àmbit que conec més, la secundària obligatòria: la relació es planteja des d'una perspectiva de necessitats urgents que el sistema no sap o no té formació per atendre. Hi ha una tendència a delegar la responsabilitat dels alumnes que tenen un seguit de necessitats més educatives que estrictament acadèmiques. La complexitat social fa que cada cop el sistema escolar demandi professionals més flexibles, oberts, competents socialment i innovadors en recursos i tècniques d'intervenció.

Queda curt un segon apropament-col·laboració centrat en l'àmbit de la formació social, la promoció de competències socials, la promoció de dinàmiques cooperatives i participatives, la dinamització d'espais i moments para escolars (patis, extraescolars, reforç escolar, biblioteques, delegats...), la promoció i relació amb els famílies tant des del seu vessant més individual com més corporatiu, i penso en les AMPA.

Un àmbit on les aportacions dels educadors i educadores poden ser realment definitives i enriquir i transformar algunes inèrcies del món escolar, és el de la relació intensa amb l'entorn com a relacions comunitàries. No només amb els serveis socials, sinó amb altres agents socioeducatius i especialment el món associatiu, empresarial, esportiu... hi ha molt a fer, i es podria treballar la transversalitat de continguts i competències curriculars.

Podria seguir estona...

B) Es fa difícil dir-ho, però és evident que l'espai formatiu és clar (àmbit universitari) per preparar als futurs educadors i educadores a entendre i conèixer les dinàmiques escolars, molts cops només "records" de quan eren estudiants. En aquest sentit cal potenciar noves estratègies pel que fa al disseny d'accions innovadores que creïn sinergies i que puguin

demostrar que invertir en educació social és rendible també des de paràmetres pressupostaris. Parlo d'efecte multiplicador. De fet això ja està passant amb la tasca de molts educadors i educadores que són força reconeguts com a professionals indispensables.

És important el canvi de mentalitat, de messies salvadors dels exclosos socials, visionaris que actuen per lliure, a professionals de l'àmbit educatiu competents, col·laboratius, capaços de crear xarxes i treball en equip, en aquest sentit el tema de lideratge emparat tant per unes bones competències comunicatives i relacionals, a més d'una capacitat de lideratge i d'innovació seran clau per fer créixer el prestigi de l'educació social a l'escola.

A nivell d'Administració serà difícil treballar fins que canviï el signe polític, de moment a l'estat i a la Generalitat preval una opció massa instructiva i poc educativa, poc integradora. Crec que és important demostrar als directors de centres, concrets, amb noms i cognoms, amb problemes i necessitats concretes (no de manual) la vàlua i les possibilitats dels educadors. Tenen poc poder econòmic però hi ha instituts que han fet aposta.

Recollir experiències, i sintetitzar-les, elaborar discurs propi, i fer-ne difusió. Parlo d'educadors i educadores concrets amb projectes concrets en processos concerts.

Podria seguir estona...

Manel Muñoz, pare de dues filles i President de l'AFA de l'Escola Congrés-Indians

A) Des de la meua perspectiva, l'educació social, a data d'avui, és una "entitat social" que intenta arribar allà on no arriben la resta d'entitats que vetllen pel benestar de la població, amb una especial incidència en els sectors més desprotegits o més abandonats, treballant totes les problemàtiques amb què es troben com una de sola, cosa que la resta de forces no fan, o ho fan però amb menys capacitat o eines per poder ajudar allà on cal, ja sigui els temes laborals, absentismes, drogues, maltractaments, o un conjunt de cada cosa, que de tant en tant convergeixen en alguns casos.

Segurament, si des del sector de la formació reglada es poguessin tractar aquests temes amb eines i personal suficients, la incidència sobre els problemes seria més efectiva i evidentment més resolutiva. Aixà implicaria, per altra banda, un augment de les atribucions i potestats de l'educació reglada, que amb prou feines ara donen a l'abast a fer la seva feina tal com està el pati, amb les noves lleis i normes que van encaminant l'educació cap a un futur molt concret i poco halagüeño.

Dit tot això, podríem dir que la relació que hi ha actualment entre educació social i la formació reglada, tot i existent, encara ha d'avançar més cap a fites on, en la mesura del possible, tots dos sectors haurien d'acabar solapant competències i compartint espais de treball fent que tot els processos puguin ser previnguts en primera instància, o detectats al més aviat possible en cas que la prevenció no funcionés prou.

B) Sense conèixer gaire a fons com funcionen actualment els educadors socials ni quines són les eines de què disposen, suposo que sempre es pot millorar cap a un objectiu, sigui aquest el que sigui.

Si el que es pretén és que es porti a terme el meu plantejament anterior, seria bo, primer de tot, veure quina és la disposició tant de part del professorat per aprendre noves maneres d'actuar amb certs problemes més del vessant de l'educador social, com de noves aptituds i currículums per a aquestes mestres amb la seva corresponent formació. Per la banda dels educadors socials, s'hauria de preguntar també a ells, on creuen que podrien ser més útils o més funcionals: si a un centre especialitzat, si com a un professor de reforç dintre dels equipaments, o com un assessor del professorat allà on el demanin.

Tanmateix, si el que es pretén és que les accions dels educadors socials acabin sent "integrades" dins de les tasques pròpies del professorat, s'hauria de replantejar la professió de mestre en si mateixa i els continguts dels quals se'ls dota des de les universitats.

Elevada taxa d'atur

A) Com s'ha de valorar l'elevat índex d'atur de la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Luís Domínguez Aguado, col·legiat 7905. Educador social amb més de 25 anys en polítiques actives d'ocupació.

A) L'exclusió social fa referència a aquelles persones que per diversos motius no poden accedir a les oportunitats que la societat ens concedeix pel fet de ser ciutadans i ciutadanes. Aquestes oportunitats de les quals l'exclusió pot privar un individu, són necessàries per al desenvolupament de la persona i, per tant, s'han de satisfer d'una forma o una altra. La situació actual socioeconòmica, en què l'atur i la precarietat econòmica s'han instal·lat a les llars de la "societat del benestar" ens mostra com el domini econòmic es vincula amb els problemes socials i els condiona, ja que la socialització de l'individu passa per una sòlida economia. Aquesta precarietat econòmica que esdevé de l'eventualitat dels contractes laborals, l'elevada taxa d'atur, l'economia submergida... afecta els nostres adolescents en dos vessants, que s'esdevenen tots dos en desencadenants d'exclusió social. Per un costat, tenim adolescents que junt amb la problemàtica intrínseca d'ésser adolescent, han de desenvolupar-se com a plens ciutadans de dret dins una família desestructurada. Les circumstàncies socioeconòmiques actuals generen una situació de crisi i conflicte a l'entorn familiar que debiliten les seves relacions internes i afecten l'adolescent que es troba en ple desenvolupament. En aquestes famílies la precarietat econòmica es pot transformar en desavinences conjugals, comunicació amb els fills, situacions de conflicte o violència, addiccions... fet que afecta directament els fills. Els fills adolescents viuen aquesta situació amb tensió i estrès, i això els aboca normalment al fracàs escolar, la deficiència de les seves habilitats socials, el dèficit o absència de valors socials, els conflictes violents, el sentiment d'abandó familiar... Aquest fet augmenta la possibilitat de l'exclusió social de l'adolescent.

D'altra banda, la situació socioeconòmica actual afecta els nostres adolescents ja que no els ofereix oportunitats laborals adequades. La dificultat per a la inserció laboral d'adolescents augmenta actualment, ja que si s'ha generalitzat l'atur, més difícil és que un adolescent sense experiència i formació opti a un lloc de treball per a continuar desenvolupant-se com a ple ciutadà de dret. Totes les franges d'edat es

veuen afectades clarament per un augment significatiu de l'atur, però, segon dades estadístiques, el creixement més espectacular s'aprecia en les edats compreses entre els 16 i els 19 anys, i les compreses entre els 20 i 24 anys, amb un increment aproximadament de l'atur d'un 32,3% i un 21,29%, respectivament.

La relació entre el nivell d'educació i instrucció és de vital importància per a patir situacions de desigualtat a l'hora de trobar feina o mantenir-se actiu.

Hem de pensar que els que avui són joves, demà seran persones adultes amb totes les conseqüències personals, socials i laborals que això comporta.

Actualment, tenim una situació econòmica i social complicada que fa que el col·lectiu més perjudicat sigui el col·lectiu al que precisament ens estem referint, independentment de l'edat que tenen en aquests moments.

Per establir la relació del nivell d'educació i instrucció amb la situació de risc, es poden analitzar dades arribant a la conclusió que la població relacionada amb el seu nivell d'instrucció respon a un patró. És evident que la taxa d'activitat puja a mesura que el nivell d'instrucció augmenta i deixa patent que les possibilitats d'activitat no són les mateixes per a tots els nivells d'educació.

Segons l'Observatori de la joventut amb o sense crisi la tendència sempre acostuma a ser la mateixa, la taxa d'atur es concentra majoritàriament en els grups de població amb nivells formatius més baixos.

Els recursos que proposa el sistema per combatre l'atur consisteixen, generalment, en millorar l'ocupabilitat de les persones a l'atur millorant la qualificació dels participants. Es té present que aquestes persones, abans de ser adults, eren joves i que, d'alguna manera, no han aconseguit trencar la situació en què les ha posat el moment i la societat. Els aturats major de 45 any viuen situacions enquistades per la falta de recursos que tractin de recuperar-los. La falta d'inversió, l'eliminació de les polítiques socials i d'ocupació fan que aquestes persones, avui, siguin un elevat nombre d'ànimes que estan pagant la ineficàcia del sistema en el sentit més ampli de la paraula.

Des de l'inici de la crisi s'ha posat de manifest com l'atur afecta molt més a les persones joves amb menys estudis (amb una taxa d'atur del 48,8% entre les quals tenen només l'educació obligatòria). L'educació és, doncs, un element clau per tenir una posició relativament més segura al mercat laboral.

Font consultada:

http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/document/informes_epa/Informe_EPA_1r_trimestre_2015.pdf

B) Hem de partir de la idea que el fet de ser adolescent és un fet físic, psíquic, emocional i social que genera una sèrie de canvis en el pas del final de la infància als inicis de l'edat adulta. Aquest procés no està exempt de problemàtiques que condueixen a abordar l'adolescència amb especial atenció i precaució, ja que les problemàtiques no resoltes en l'adolescent seran les problemàtiques de l'adult. Aquestes problemàtiques han girat sempre envers la recerca de la identitat i l'angoixa que això comporta, la baixa autoestima i la vergonya o complexos que poden portar l'adolescent a l'egocentrisme i al sofriment. És per això que la presència de l'educació social en tots els contextos on es troba l'infant i l'adolescent és necessària per garantir un creixement personal i que de ser així serà acompanyat amb un creixement educatiu, professional i en tots els àmbits de la vida. És indispensable per garantir aquest fet que l'educació social i els i les professionals de l'ensenyament coincideixin en espai i temps.

També, la posada en marxa de programes paral·lels a l'escola on es pugui treballar l'orientació i l'acompanyament en tots els sentits ajudarien que tot el jovent pugui determinar amb seguretat els seus objectius de vida. En la conjunció ensenyament-educació social-estudiant-empresa tots han d'encaixar com una maquinària perfecta i sincronitzada elaborant propostes contínues de treball i d'espais comuns. Sense dubte això minimitzaria el naufragi a l'escola, al treball i a la vida en general.

Lourdes Zambrana Fernández, diplomada en Treball Social i llicenciada en Ciències Polítiques. Inseridora laboral de la Fundació Mambré.

A) L'atur afecta més aquelles persones més vulnerables com els joves, per manca d'experiència, o als majors de 45 anys, amb menys coneixements de TIC, menys formació, menys adaptabilitat, etc. S'han perdut oficis senzills, la força bruta ja no és important, ho és el coneixement i la informació. La crisi de la construcció, la deslocalització industrial ha portat moltes persones a l'atur.

L'atur fa baixar els salaris i precaritzar, especialment als joves, perquè rebaixin les seves expectatives laborals, i als majors de 45 anys, que tenien millors condicions laborals i salarials.

Les dificultats per accedir a una feina, més la manca de coneixements dels canals per accedir a una feina (ha canviat la manera de buscar feina), més la reducció de la protecció social configurem un panorama força complicat per accedir a una feina.

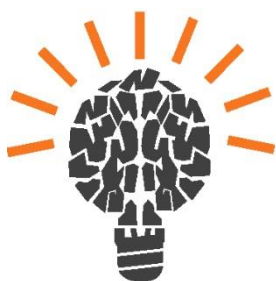

Les persones que tenen més recursos personals, poden adaptar-se al nou mercat laboral, en canvi, les persones amb més mancances (competències personals, menys formació, menys xarxa, etc.), són les que més pateixen la crisi.

B) Des de l'educació social, des de la meua opinió, podeu incidir a nivell individual. És una feina artesanal de sargidors/ores, cosidors/ores, i aneu "cosint aquí, posant un pedaç allà".....a petita escala. Podeu incidir en les causes individuals, però aquesta situació té també causes polítiques i econòmiques. Es treballa atenent les persones, cobrint necessitats bàsiques i afavorint processos personals per tal que les persones que ateneu siguin autònomes (ep, i això és molt important!).

Però cal tenir present que hi ha causes estructurals, econòmiques i polítiques, i cal prendre decisions polítiques i econòmiques que incideixin en aquestes causes. La política és una qüestió de prioritats, i cal que les persones, especialment les més vulnerables, siguin una prioritat a l'hora de decidir les polítiques a implementar.

Augment de malalties mentals

A) Com s'ha de valorar el creixement de la diagnosi de malalties mentals a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Pere Mazarico Arnau, col·legiat n° 6699. Educador Social a PSI (Pla de Serveis Individualitzats) i Centre de Dia - SRC de Tàrraga.

A) S'ha de ser cautelós i més realista. Realment sí que hi ha un augment (i sembla que significatiu) de la diagnosi però crec que es tendeix molt a culpabilitzar la situació actual de crisi (malgrat si és veritat que ha influït en aquest augment (depressions majors per factors estressants com pèrdua de feina, habitatge...). Ara bé, moltes de les causes no són d'ara i cada cop també es fan més presents i penso que les hem anat "acostumant" i hem "baixat la guàrdia" (ritme de vida, consumisme, desigs de nivells de vida inabastables, tòxics, etc.).

A) L'Educació Social pot ser i ha de ser clau en el procés per a revertir aquesta situació.

La problemàtica està en la comunitat no en els hospitals, en les unitats d'aguts ni en els centres de dia. Això són recursos (i necessaris). La feina

a fer és en la comunitat. I a tots nivells. Des de l'atenció individual amb la persona afectada de malaltia mental en el seu entorn més proper fins a la intervenció global, la coordinació amb les administracions i entitats que garanteixi un treball conjunt i fort, un treball per minimitzar tant els factors que afavoreixen el desenvolupament de les malalties mentals com l'estigmatització de les persones afectades.

A més, la psiquiatria actual tendeix cada cop més a la intervenció comunitària.

Aquí és on la figura de les educadores i educadors socials pren tot el seu sentit.

Hem d'educar i treballar en la comunitat i per a la comunitat per ajudar a prevenir o, si s'esdevé, per a intervenir més eficaçment.

Víctor Martí Carrasco, psicòleg clínic. Coordinador del CAS de Rubí. Consorci Sanitari de Terrassa. Director de la Fundació Congrés Català de Salut Mental.

A) L'augment de la diagnosi es pot llegir de dues maneres. Han augmentat realment els trastorns mentals o aquest suposat augment respon a una tendència a "etiquetar" i psiquiatritzar fenòmens de la vida quotidiana? És a dir, trastorns de tipus adaptatiu als quals se'ls dona l'estatus de "malaltia mental" quan, de fet, no ho son necessàriament.

D'altra banda, sí és cert que factors estressants com el de la crisi i condicionants socials com l'atur de llarga durada, la manca d'habitatge, la manca d'oportunitats, etc., poden influir negativament sobre la salut i també sobre la salut mental de la població. En aquest sentit, podem dir que han augmentat els trastorns relacionats amb la salut mental de la població.

B) El repte seria poder incidir en les causes de la pèrdua de salut o de salut mental. En aquest sentit, si convenim que existeixen uns determinants socials i també relacionals de la salut, des de l'educació social i en el marc d'un treball interdisciplinari, s'hauria de poder fer un treball amb els diferents col·lectius afectats, per tal que aquests tinguin més recursos personals (no només econòmics, que també) per poder donar resposta als problemes de cadascú.

Resposta ciutadana a la cobertura de necessitats bàsiques

A) Quina opinió et mereix la resposta ciutadana a la cobertura de necessitats bàsiques?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Asun Llena Berñe, col·legiada nº 7775.

A) Els moviments socials i la ciutadania en el context català sempre ha estat activa d'una forma o altra. Tot i que hem passat d'una mobilització política durant el període de transició a una certa apatia i una revifada en un moment de crisi local i global. La ciutadania ha buscat respostes a situacions en què l'administració, les institucions que ens representen no podien, sabien o volien donar resposta.

De cop les reivindicacions i propostes col·lectives no han trobat canals adequats per manca de cops d'una cultura participativa i d'altres per manca d'apertura per part de les institucions. En referència al paper de l'educació social crec que valdria la pena repensar una figura o una forma de fer que fa uns anys va jugar un paper a la comunitat, els anomenats educadors “de carrer” que tenien un paper de diàleg, mediador, facilitador de les relacions entre persones, comunitats i administració. Aquest paper mediador, dialogant, facilitador s'ha anat perdent, ofegat per una administració cada cop més autista i tecnocràtica que ni professionals, ni entitats hem sabut reivindicar, reclamar o exigir. Sense que ells siguin ni la solució a les dificultats, ni un amortidor dels problemes, sí que poden jugar un paper rellevant. D'altra banda, perquè això sigui possible hauríem de repensar la formació i repensar-ne els nivells d'exigència.

B) Hem de canviar la mirada que molts educadors tenen de ser “activistes” i “supertècnics”, és a dir, deixar el fer i fer accions i activitats, o aplicar protocols i receptes tècnics per retornar a una forma de fer on la nostra posició ha de retornar al diàleg, a l'escolta de l'altre a acompanyar els processos que la ciutadania en conjunt, els grups o les persones individuals vulguin encetar partint de les seves capacitats i potencialitats i no de les limitacions. Evidentment, tenint en compte que

tenim una intencionalitat que passa pel respecte a allò col·lectiu i als acords presos com a societat, acompanyar, educar per la convivència, el respecte i el desenvolupament del potencial de persones i comunitats, i si això implica renegociar el model social, acompanyar el procés d'anàlisi i redefinició del mateix facilitant el desenvolupament de les capacitats i competències necessàries per fer-ho possible. Hem de tornar a repensar-nos i a prendre posició des d'on fem la feina, en quins referents ens recolzem i si hem de fer-ne de nous perquè no ens serveix fer-ho des de la construcció basada en la recerca, una recerca feta des del treball conjunt de teoria i pràctica, de pensament i acció.

Rafael Martínez, president de l'ONG De Veí a Veí del Barri de Sant Antoni.

A) Molt positiva, la gent està disposada a compartir amb el del costat i això a la vegada els dona sentit comunitari.

Ens trobem amb molta gent disposada a participar comunitàriament però sovint et diuen que no ho han fet abans ja que no saben on anar. Així que veiem que l'impuls de connexió i de treball comunitari existeix, però sovint no existeixen les estructures per poder fer aquest treball.

B) L'educació social ha d'incidir en la construcció d'estructures comunitàries. Actualment les necessitats bàsiques a la ciutat no són realment alimentàries, són necessitats de socialització.

La densitat poblacional de barris com Sant Antoni, sumat a una societat amb tendència líquida, fa que l'aïllament social sigui el mal que mata, en veritat.

Les competències emocionals

A) S'estan educant prou les competències emocionals a la nostra societat?

B) I com creus que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Noelia Muñoz González, col·legiada nº 9710. Educadora y Comunicadora Social.

A) En els últims anys hi ha hagut un augment considerable a l'educació formal pel que fa a continguts que recullen aspectes emocionals, ja sigui el coneixement i reconeixement de les emocions, l'autoregulació, etc. Aquest és un aspecte que també s'està implantant cada cop amb més força també al sistema empresarial a través del coaching.

B) En aquest sentit, falta formació per als professionals de l'educació social; tot i que existeix el postgrau d'educació emocional i benestar, manquen cursos per a treballar amb col·lectius específics així com cursos per tal que puguem treballar els nostres aspectes emocionals com a educadors (autocura del professional i també a nivell d'equip educatiu). Penso que millorant la nostra formació i les nostres competències podríem incidir des de la nostra professió.

Victor Solé Benabarre, enginyer.

A) Decididament no. La societat actual tendeix a la volatilitat, en molts sentits. Això provoca que l'educació emocional, gairebé sempre, quedi en un segon pla. M'és difícil recordar que algú hagi intentat educar-me en aquesta matèria més enllà de la meua família o d'algun amic proper. Potser si tenim sort en l'educació primària trobaves un professor amb vocació disposat a inculcar-te bones pràctiques en aquestes competències, però aquesta dedicació es va esvaïnt a mesura que avances en l'escala educativa. Avui en dia pots arribar a fer assignatures de desenvolupament personal en màsters de reconegut prestigi on es passa per l'àmbit de manera breu i teòrica; vergonyós. A nivell laboral tampoc crec que sigui l'objectiu de l'empresa o dels companys l'educació emocional, excepte en alguns casos en què puguin anar alineats amb la visió de l'empresa o en aquelles on els directius tinguin especial interès.

Concloent, és un àmbit, des del meu parer, reservat a l'autoeducació o a la influència d'aquells més propers.

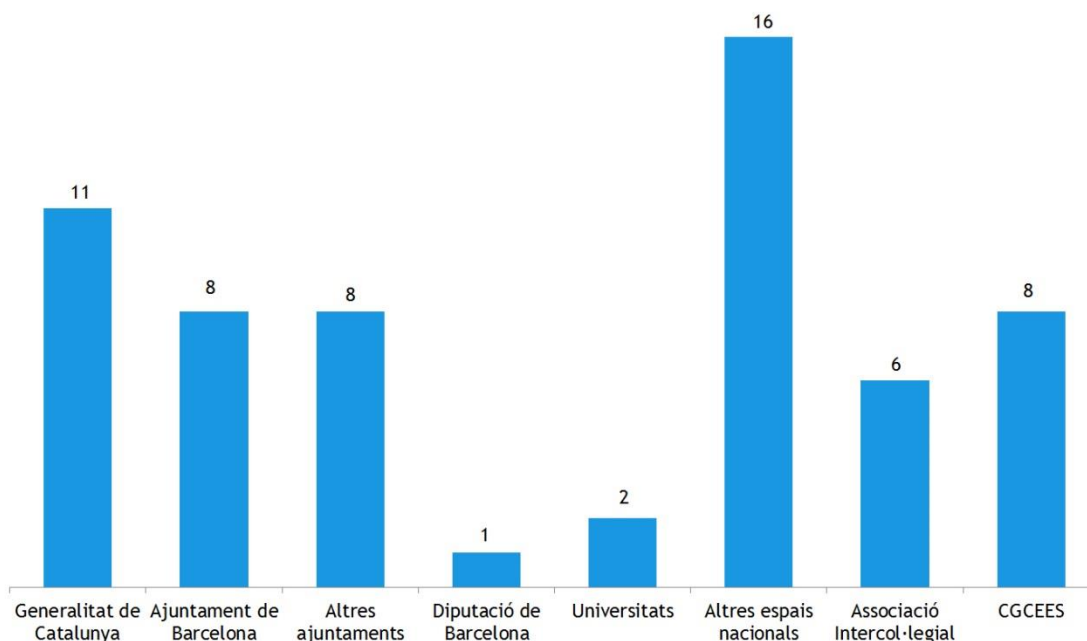
2.2. Actualitat normativa

Els camps d'intervenció de l'educació social viuen canvis constants i, en conseqüència, els seus vessants reguladors també ho han de fer. Destaquem alguns dels elements que han patit modificació en els darrers temps:

Legislació

- Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local) (LRSAL).
- Ordre BSF/35/2014, de 20 de febrer, per la qual s'actualitzen els criteris funcionals dels serveis dels centres residencials per a gent gran de la Cartera de Serveis Socials.
- Ordre BSF/372/2014, de 15 de desembre, per la qual s'actualitzen els criteris funcionals dels serveis d'acolliment i recuperació i dels serveis d'intervenció especialitzada d'atenció a les dones en situació de violència masclista i els seus fills i filles (SIE i SARV) que estableix la Cartera de Serveis Socials.
- Pacte Nacional per a la Infància a Catalunya.
- LLEI 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.

El CEESC per tal d'incidir, ha comptat amb 47 persones col·legiades que han representat al CEESC en diferents entitats i organismes professionals:

Temàtiques en què el CEESC s'ha posicionat o que ha recolzat:

Posicionaments propis – 2013/2014

- Manifest de la Sectorial d'Acció Social, Ensenyament i Humanitats de l'Associació Intercol·legial de Col·legis Professionals de Catalunya.
- Posicionament sobre les males pràctiques de les administracions en la contractació pública.
- Manifest en defensa de l'estat del benestar social i dels serveis socials bàsics.
- Manifest al Pacte Nacional pel Dret a Decidir.
- Manifest Intercol·legial respecte de la retallada d'hores assistencials pactada per l'ICASS i les principals patronals dels centres residencials de gent gran.
- Comunicat del CEESC davant les mesures acordades amb el Sector d'Atenció a la Infància.
- Comunicat del CGCEES sobre l'habilitació professional.
- Manifest de la Marea Naranja Estatal (de la qual formem part a través del CGCEES) en defensa de la justícia social i contra el desmantellament dels serveis socials i de l'Estat del Benestar.
- Manifest del CGCEES dient No a l'Avantprojecte de Llei orgànica de protecció del concebut i dels drets de la dona embarassada.
- No a les retallades als centres d'atenció a dones que han patit violència masclista.
- Posicionament del CGCEES en contra de les modificacions i les pèrdues dels serveis municipals aprovats per la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració Local.
- Posicionament amb relació als fets de Nou Barris.
- Manifest pel Dia Mundial dels Drets Humans a Lleida.

Adhesions a propostes d'altres entitats – 2013/2014

- Iniciativa Legislativa Popular per la Renda Garantida de Ciutadania.
- Moció de suport a la declaració de la taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i la Confederació Empresarial de l'Economia Social de Catalunya sobre les males pràctiques de

l'administració en la contractació pública de serveis d'atenció a les persones.

- Manifest en suport de la Fundació Casal l'Amic.
- Campanya per promoure un fons social d'habitatges i el lloguer forçós.
- El manifest de les terres de Lleida pel dret a decidir.
- La pobresa és evitable. Contra les desigualtats: justícia social.
- Manifest dia Mundial de la Sida - Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.
- Barcelona, Capital Europea del Voluntariat 2014 - Ajuntament de Barcelona.
- Aturem els pressupostos antisocials.
- Jornada de manifestacions ¡Basta ya de recortes!
- A través de la sectorial de l'Associació Intercol·legial, convoquem la manifestació sota el lema "X una Catalunya Social!"
- Recolzem els Plans de Desenvolupament Comunitari als barris d'habitatge social de Catalunya; la licitació del programa per a la gestió al 2014 ha quedat deserta i això podria suposar el tancament d'aquest programa públic.
- Recolzem la campanya "Serveis municipals en perill per reformes del Gobierno Central".
- Donem suport a la Declaració per a la promoció de les Colònies Escolars.
- Ens adherim al Manifest de la Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere: "No hi ha cap treva! Volem serveis i recursos suficients per a les dones que pateixen violència masclista!"
- A través de la TIAC, que pertany a la plataforma Somescola.cat, fem una crida a la participació a l'acte per la defensa de l'escola catalana: "Per un país de tots, l'escola en català".
- Cridem a participar en les activitats i mobilitzacions que tindran lloc durant la Setmana de la Dignitat per aconseguir una Catalunya sense atur, pobresa i desigualtat i per exigir al Parlament de Catalunya que aprovi, sense més dilacions, el projecte de Llei de la Renda Garantida de Ciutadania "sense retallades".
- Donem suport a la convocatòria i celebració de la consulta del 9 de novembre.
- Diferents entitats signem un acord per impulsar la millora de la contractació pública.

- Recolzem el manifest impulsat per diverses entitats "Por el Derecho a la participación política de las personas inmigradas".
- Manifest dia Mundial de la Sida - Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

2.3. Visibilitat de l'educació social

Hem formulat a diversos professionals de la comunicació les preguntes: Les respostes obtingudes són les següents:

L'educació social als mitjans de comunicació

a) Quina visió creuen que s'està donant de la nostra professió en els mitjans de comunicació?

b) I com creuen que es pot incidir des de l'educació social en un futur immediat per tal de millorar aquesta situació?

Marc Font Ribas, redactor de la Directa, Crític i Público.es.

A) Complicat de dir, però la sensació és que es transmet la visió que es tracta d'una professió destinada a tancar emergències, molt vinculada a situacions d'extrema vulnerabilitat de menors i associada a necessitats primàries, però s'obvia que es tracta d'un col·lectiu amb unes capacitats molt més àmplies, que poden jugar un paper important en tasques educatives i pedagògiques, fins i tot a mig camí de l'escola o educació més formal i la comunitat. Malauradament, crec que la visió limitada que es dona també va associada al fet que bàsicament es tracta d'un col·lectiu que apareix als mitjans quan hi ha fets negatius, vinculats a CRAE o similars.

B) D'entrada, considero que és una pregunta més adreçada als propis educadors que no pas als periodistes, però crec que el bàsic és poder fer visibles totes les capacitats dels educadors socials i per això és fonamental fer arribar a la societat aquelles actuacions també positives més aviat de caràcter preventiu.

Com? Fixar-se en projectes originals, trencadors, si es vol que siguin relativament fàcil de 'vendre' als mitjans (s'ha de buscar un cert atractiu mediàtic), de manera que progressivament es vagi eixamplant la percepció que arriba a la societat del col·lectiu. Evidentment, això també hauria de facilitar que els educadors puguin jugar un paper més global en el sistema educatiu i no només destinat a apagar focs. És bàsic

ser "pesats" amb periodistes i veure'ls com a aliats per treure determinades històries.

Toni Sust, redactor de societat.

A) Opino que sortiu en general amb una imatge positiva, però crec que sortiu poc i que no és fàcil que la gent que no té alguna relació amb la vostra feina us conegui bé. Abans de ser a societat jo no en tenia ni idea. (No és que ara en sàpiga molt!)

B) No en tinc ni idea. Sé que és una resposta decebedora. Però per posar un exemple, si tingués 1.000 euros, i hagués de triar, segur que els gastaria abans preparant visites a escoles i explicant la vostra feina que no pagant anuncis als diaris. I com que les notícies no es paguen, us queda seguir fent pedagogia amb els periodistes. Un únic consell: no en desconfieu.

Siscu Baiges Planas, periodista i activista social.

A) No conec al detall la feina que feu però sempre que he coincidit amb educadors socials m'ha semblat que era gent amb vocació de servei social. Crec que els educadors socials no existeixen per als mitjans de comunicació convencionals. No són interlocutors de les preocupacions d'aquests mitjans, malauradament. Diria que no es dona cap visió de la vostra professió perquè se la ignora.

B) És una missió pràcticament impossible. Els mitjans de comunicació convencionals no baixen al terreny dels problemes socials quotidians. Només hi fan incursions quan es produeix una tragèdia humana. Probablement, sigui més fàcil canviar la societat, que canviar els mitjans. En tot cas, confio més en els mitjans de comunicació amb vocació i participació ciutadana que en els convencionals. Potser atansar-se a aquests nous mitjans, implicar-s'hi, sigui una bona idea.

3_CONCLUSIONS

Del conjunt de dades apuntades, presentem un decàleg de 12 punts de qüestions que ens semblen de transcendència per al moment actual de l'educació social, les tendències imminents i realitats importants a tenir presents de cara al futur immediat:

1. Feminització de la professió: El 74,9% som dones
2. Professionals joves: El 19,6% vam néixer entre el 1980 i el 1984
3. Apostem per la formació continuada: El 70,3% seguim fent formació permanent no homologada
4. No sempre s'exigeix la titulació per accedir a un lloc de treball
5. Reorientació professional. No sempre acabem la nostra vida professional exercint l'Educació Social
6. Dispersió d'àmbits d'intervenció i diferències en la seva distribució entre homes i dones
7. Percepcions salarials baixes
8. Dispersió de convenis als quals estem adscrits
9. No disposem d'una clara diferenciació ni visibilització en un mapa molt divers del mercat contractual
10. Percepció de precarietat en la professió
11. Novetats normatives i legals que poden tenir gran impacte en la professió (RSAL, transparència...)
12. Necessitat de fer pedagogia a través dels mitjans de comunicació de la realitat de la professió.

4_DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

- **Baròmetre de l'Ocupació del Tercer Sector Social de Catalunya: 2015** [en línia]. Barcelona: La Confederació; Generalitat de Catalunya. Departament d'Empresa i Ocupació, 28 d'abril de 2015. [Consulta: maig 2015]. Disponible a: <<http://www.laconfederacio.org/enews.php?var=195>>
- **Enquesta de l'Informe de l'Estat de l'Educació Social a Catalunya** [en línia]. Barcelona: Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya, 2015 [Consulta: juny de 2015]. Disponible a: <http://bit.ly/InformeES>
- **Universitat i treball a Catalunya 2014: estudi de la inserció laboral de la població titulada de les universitats catalanes** [en línia]. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, DL 2014. [Consulta: juny de 2015. Disponible a: <http://www.aqu.cat/uploads/insercio_laboral/enquesta2014/> Nota: aquest informe de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya no inclou dades de la UNED ni de la UOC.

5_AGRAÏMENTS

Adela d'Alòs-Moner	Marc Font Ribas
Anna Mora	Maria Serra Muñoz
Anna Novella Cámara	Maria Truñó i Salvador
Antonio Alcántara Alcántara	Mercè Pérez Salanova
Araceli Lázaro Aparicio	Miquel Castillo Carbonell
Asun Llena Berñe	Noelia Muñoz González
Bernat Cardona Peiró	Núria Ferrer Santanach
Daniel Sardà Muñoz	Pep Montes Sala
David Homedes Moradell	Pere Mazarico Arnau
Eduardo Cano Ponce	Pia Ferrer Jeremías
Esteve Ollé Gascón	Rafael Martínez
Francesca Ferrari Rebull	Rafael Merino
Ghassan Saliba	Ramona Ribes
Irene Andrés López	Rosend Viñes López
Jaume Casacuberta i Inglès	Siscu Baiges Planas
Josep M. Garcia Picola	Sònia Fuertes Ledesma
Josep M. Villena i Segura	Toni Sust
Juana María Tierno García	Víctor Martí Carrasco
Juanma Pastrana Torres	Victor Solé Benabarre
Lluís Toledano Gaju	Xavi Puig Santulària
Lourdes Zambrana Fernández	
Luís Domínguez Aguado	

Informe de l'estat de l'Educació Social a Catalunya

Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials
de Catalunya, 2015

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA